პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

კომუნისტი

1920 □ გაზეთი გამოდის 1920 წლის 3 ივნისიდან □ 1978

საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოსა და საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს ორგანო

КОМУНИСТИ — ОРГАН ЦК КП ГРУЗИИ, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА ГРУЗИНСКОЙ ССР И СОВЕТА МИНИСТРОВ ГРУЗИНСКОЙ ССР

□ ᲒᲐᲖᲘᲠᲐ 5 თებერვალი 1978 წ. □ № 31 (17075) □ ᲤᲐᲡᲘ 2 ᲙᲐᲞ.

რვა კვირა ორბიტაზე

ᲤᲠᲔᲜᲘᲡ ᲛᲐᲠᲗᲕᲘᲡ ᲪᲔᲜᲢᲠᲘ, 4 თებერვალი. (საკდესი). რვა კვირაა, დედამიწის ირგვლივ ორბიტაზე მუშაობენ იური რომანენკო და გიორგი გრეჩკო. გუშინ კოსმონავტებმა მთლიანად დაამთავრეს მომარაგების სატრანსპორტო ხომალდის „პროგრეს-1“-ის განტვირთვისა და სადგურ „სალუტ-1“-ის სათბობით კმაგაწყობის სამუშაოთა პროგრამა. ნაშუადღევს პილოტირებული კოსმოსური კომპლექსის „სალუტ-6“-„სოიუზ-27“-„პროგრეს-1“-ის ეკიპაჟმა ექსპერიმენტ „რეზონანსის“ პროგრამით გათვალისწინებული ტექნიკური გამოცდის მორიგი ციკლი შეასრულა. ფრენის დროს კოსმონავტებმა უკვე მოაწყვეს ასეთი გამოცდების ოთხი სერია ორბიტული კომპლექსის სხვადასხვა შემადგენლობის დროს, როშელშიც შედიოდნენ სადგური „სალუტ-6“, პილოტირებული კოსმოსური ხომალდები „სოიუზ-26“, „სოიუზ-27“ და სატვირთო სატრანსპორტო ხომალდი „პროგრეს-1“. შესრულდა „რეზონანსის“ ხუთნაირ - შეთანხმებული ორბიტული სიხტეების, დენამიკური ექსპერიმენტები და გაგრძელდა ბიოლოგიური, ტექნოლოგიური და დატვირთვის კონსტრუქციული მოკვლევები.

დღეს ორბიტული კომპლექსის ეკიპაჟს აქტიური დასვენების დღე აქვს. კოსმონავტები ასრულებენ დაგეგმილ ფიზიკურ ვარჯიშს ველოერგომეტრსა და მოძრავ ბილიკზე, კონტროლს უწევენ სადგურისა და ხომალდების საბორტო სისტემებს, მუშაობენ საბორტო დოკუმენტაციაზე, ისვენებენ ეკიპაჟის მოსხენებებისა და ტელემეტრიული ინფორმაციის მონაცემების თანახმად, კოსმოსური კომპლექსის საბორტო სისტემები ნორმალურად მუშაობენ. ამხანაგები რომანენკო და გრეჩკო თავს კარგად გრძნობენ. პილოტირებული ორბიტული სამეცნიერო-საკვლევი კომპლექსის ფრენა გრძელდება.

ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲬᲘᲜᲡᲕᲚᲘᲡ ᲓᲐᲡᲙᲣᲠᲘ

ᲒᲐᲜᲐᲮᲚᲔᲑᲣᲚᲘ ᲙᲝᲛᲣᲜᲘᲡᲢᲣᲠᲘ, დემოკრატიული ცენტრალიზმის გამომხატველი ერთ-ერთი საუკეთესო ტრადიციაა ჩვენი ქვეყნის სახალხო მეურნეობის განვითარების სახელმწიფო გეგმების შესრულების შედეგების სახალხოდ განაცალიზება, რომლებიც პრესაში გამოქვეყნდება ხოლმე. ახე მოხდა ამჯერადაც.

საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტია და საბჭოთა მთავრობა, ხელმძღვანელობენ რა მეცნიერული კომუნიზმის იდეებით, ერთგულნი არიან რევოლუციური ტრადიციებისა, ეყრდნობიან სოციალიზმის დიად სოციალურ-ეკონომიკურ და პოლიტიკურ მონაპოვრებს, ისწრაფვიან კიდევ უფრო განვითარონ სოციალისტური დემოკრატია, რათა თანმიმდევრულად განახორციელონ ვ. ი. ლენინის ანდერძი — აზენონ კაცობრიობის ნათელი მომავალი — კომუნიზმი.

ამიტომ არის, რომ საბჭოთა ადამიანები საჯაროდ აცხადებენ: ლენინური პარტიის პოლიტიკა — ეს ჩვენი პოლიტიკაა. ამ სწორი პოლიტიკის შედეგია ის დიადი გარდაქმნები, რომლებიც საბჭოთა ხალხმა მეათე ხუთწლედის საიუბილეო წელს მოახდინა.

ახორციელებდნენ რა სკკპ XXV ყრილობის ისტორიულ გადაწყვეტილებებს, საბჭოთა მშრომელებმა დიდი ოქტომბრის მე-60 წლისთავი და სსრ კავშირის ახალი კონსტიტუციის მიღება აღნიშნეს ახალი წარმატებით ქვეყნის ეკონომიკურ და სოციალურ განვითარებაში. ფართოდ გაშლილი სოციალისტური შეჯიბრების საფუძველზე 1977 წელს მიღწეული საზოგადოებრივი წარმოების მასშტაბისა და ეფექტიანობის ზრდა. სსრ კავშირისა და საქართველოს სსრ ცენტრალური სტატისტიკური სამმართველოების ცნობებში მოცემულ ციფრებში თითოეულ მშრომელ ადამიანს შეუძლია დაინახოს თავისი გარჯის ნაყოფი, წარმოების ეფექტიანობისა და მუშაობის ხარისხის გაუმჯობესებისათვის ბრძოლის პარტიის თანმიმდევრული პოლიტიკა.

აი როგორ ვუყურით საფუძველს მომავლის ნათელ შენობას:

1977 წელს ეროვნულმა შემოსავალმა მთლიანად საბჭოთა კავშირში შეადგინა 398 მილიარდი მანეთი და წლის განძინულზე გაიზარდა 13,5 მილიარდი მანეთით. საქართველოში კი მან 6.258 მილიონი მანეთი შეადგინა (ფაქტიური ფასებით) და საიუბილეო წელს 514 მილიონი მანეთით გაიზარდა. მრეწველობის პროდუქცია 1976 წელთან შედარებით 30 მილიარდი მანეთით გადიდდა და მიაღწია 562 მილიარდ მანეთს. ჩვენს რესპუბლიკაში ამ პერიოდთან შედარებით სამრეწველო პროდუქციის ზრდამ 483 მილიონი მანეთი შეადგინა და 7.321 მილიონ მანეთს მიაღწია. შარშან კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების მშრომელებმა შეძლეს მეცხრე ხუთწლედის საშუალო-წლიურ წარმოებასთან შედარებით სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოების მოცულობა 9 პროცენტით (კავშირის მასშტაბით) და 31 პროცენტით (რესპუბლიკური მასშტაბით) გაეზარდათ.

შარშან საქართველოს სოფლის მეურნეობის მშრომელებმა 1976 წელთან შედარებით ამინდის რთულ პირობებში გაზარდეს სოფლის მეურნეობის მთლიანი პროდუქცია, და კარტოფილის, ბოსტნეულის, ხილის, შაქრის ჭარხლის (საფბრიკო), ყურძნის უხვი მოსავალი მოიწია. მიღებულია ხარისხოვანი ჩაის ფოთლის რეკორდული მოსავალი — 412,1 ათასი ტონა. გაიზარდა მეცხოველეობის ძირითადი პროდუქტების წარმოება.

სახალხო მეურნეობის განვითარებასთან ერთად უფრო სრულად ხდება მშრომელთა სულიერ და მატერიალურ მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილება პარტიის მიერ შემუშავებული პოლიტიკის შესაბამისად. რეალური შემოსავალი ერთ სულ მოსახლეზე გაანგარიშებით გაიზარდა 5,1 პროცენტით, მუშა-მოხამსახურეთა საშუალო-თვიურმა ფულადმა ხელფასმა 1977 წელს შეადგინა 131 მანეთი, 1976 წელს კი 127 მანეთი იყო. კოლმეურნეთა შრომის ანაზღაურება 10,5 პროცენტით გაიზარდა. მოსახლეობის მიერ მოხმარების საზოგადოებრივი ფონდებიდან მიღებულმა დახმარებამ და შეღავათმა შეადგინა 1.584 მილიონი მანეთი და წლის მანძილზე 87 მილიონი მანეთით გაიზარდა.

მაგრამ რაოდენ მნიშვნელოვანიც უნდა იყოს წარმატებანი ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაში, ჩვენ მიღწეულით ვერ დავკმაყოფილდებით, ვინაიდან წარმოების ეფექტიანობის ამაღლების შარშანდელი შედეგები ჯერ კიდევ არ შეესაბამება მთლიანად სკკპ ცენტრალური კომიტეტის მოთხოვნებს, ამოცანებს, რომლებიც ახლანდელ ეტაპზე დგას ჩვენს წინაშე. საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის ამას წინათ გამართულ მერვე პლენუმზე განსაკუთრებული უურადღება დაეთმო წარმოების ეფექტიანობის ამაღლებისა და პროდუქციის ხარისხის გაუმჯობესების საკითხებს. აღინიშნა, რომ ზოგჯერ საგეგმო დავალებათა შესრულებას, პროდუქციის მოცულობის ზრდას აღწევენ წარმოების ექსტენსიური განვითარების, ხაწარმოო ფონდების ზრდისა და დამატებითი მუშახელის მიზიდვის გზით. ყოველივე ამის შედეგად, შრომის ნაყოფიერების გადიდებით მიღებულმა სარეწველო პროდუქციის ზრდის ხვედრითმა წილმა შარშან შეადგინა 74,8 პროცენტი, რაც სოციალისტური ვალდებულებით გათვალისწინებულზე გაცილებით ნაკლებია. სხვაგვარად რომ ვთქვათ. — აღინიშნა პლენუმზე, — ზოგიერთი სამეურნეო ხელმძღვანელი ადგას პრინციპს, რომელიც საყოველთაოდ აღიარებულს ეწინააღმდეგება, და „ხერხით კი არა, ღონით“ მოქმედებს. ჩვენში არის ისეთი საწარმოებიც, რომლებმაც შრომის ნაყოფიერების შემცირებაც კი დაუშვეს. 1976 წელთან შედარებით შარშან შრომის ნაყოფიერების ზრდის ტემპი შეამცირეს: მეტეხის საშენ მასალათა კომბინატმა (12,4 პროცენტით), რუსთავის ლითონკონსტრუქციების ქარხანამ (10 პროცენტით), თბილისის № 3 ავეჯის ფაბრიკამ (3,6 პროცენტით) და სხვებმა. ამავე დროს შრომის ნაყოფიერების ზრდის საუკეთესო მაჩვენებლები აქვთ თბილისის საწარმოო გაერთიანება „ელექტროაპარატს“ — 12,7 პროცენტი, ბათუმის საყოფაცხოვრებო მანქანათასაშენებელ ქარხანას — 15,4 პროცენტი, სოხუმის ხელსაწყოთა ქარხანას — 15,7 პროცენტი, ქუთაისის საავტომობილო ქარხანას — 9,4 პროცენტი და სხვ.

მაშ რა არის ჩამორჩენის მიზეზი?

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის VIII პლენუმზე პირდაპირ გაიცა ამაზე პასუხი: ერთ-ერთი ძირითადი მიზეზი ის არის, რომ დამაკმაყოფილებლად ვერ ვიყენებთ ძირითად საწარმოო ფონდებსა და საწარმოო სიმძლავრეებს. ამ მხრივ ძალზე არასახარბიელო მდგომარეობაა გორის ბამბეულის კომბინატში, თბილისის მაუდკამოლის კომბინატ „საბჭოთა საქართველოში“, ქუთაისის ტრიკოტაჟის ფაბრიკაში. ძალიან ცუდად და მიუტევებლად ნელა ითვისებენ საწარმოო სიმძლავრეებს მადნეულის სამთო-გამამდიდრებელ კომბინატში, ზუგდიდის ფაიფურის ქარხანაში, ხოლო რუსთავის ფოლად-თუჯსამსხმელო ქარხნის მიდრაპარატურის საამქრო უკვე ერთი წელია ცდება. თანაც ამ ქარხნაში საწარმოო სიმძლავრეები მხოლოდ 65 პროცენტით გამოიყენება.

საწარმოო სიმძლავრეების უკეთ გამოყენებას ხელს უშლის წარმოებისა და შრომის ორგანიზაციის დაბალი დონე. უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ამ საწარმოს დამპროექტებელმა ორგანიზაციამ ხარკოვის მანქანათასაშენებელ საწარმოთა საპროექტო ინსტიტუტმა აშკარად არათანამედროვე პროექტი შექმნა. სხვაგვარად როგორ უნდა აიხსნას ის ფაქტი, რომ ამ მანქანათასაშენებელი ქარხნის ძირითადი ფონდების სტრუქტურაში „აქტიური“ საწარმოო ფონდების ხვედრითი წილი მხოლოდ 36 პროცენტს შეადგენს.

რესპუბლიკის ბევრ საწარმოში და მშენებლობაზე დამაკმაყოფილებლად ვერ იყენებენ საწარმოო მოწყობილობას, მანქანებსა და მექანიზმებს, დაბალია მოწყობილობის ცვლიანობის კოეფიციენტი, უზარმაზარი დანაკარგებია ჩვენი საწარმოების მნიშვნელოვან ნაწილში წარმოების უუნარო ორგანიზაციის გამო.

როგორც საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის დეკემბრის პლენუმმა აღნიშნა, რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭომ, სახელმწიფო საგეგმო კომიტეტმა, სამინისტროებმა და უწყებებმა ყველაზე რადიკალური ღონისძიებები უნდა განახორციელონ, რათა ბოლო მოუღონ ძალების დაქსაქსვასა და სახსრების გაფანტვას კაპიტალურ მშენებლობაში, თავი მოუყარონ მათ, რათა რაც შეიძლება მალე ავამოქმედოთ სწორედ ის მშენებლობები და სიმძლავრეები, რომლებიც შეძლებენ წარმოების გადიდებას, მეურნეობრიობის ეფექტიანობის ამაღლებას. პარტიის საოლქო, საქალაქო, რაიონული ორგანიზაციები და პირველადი ორგანიზაციები ამ საკითხს თავიანთ შეუნელებელ კონტროლს უნდა უწევდნენ.

ჩვენი წინსვლის ხელშემშლელ ამ და სხვა ნაკლოვანებათა აღმოფხვრის ზუსტი და ნათელი გზები დაუსახეს ჩვენი ქვეყნის მშრომელებს სკკპ ცენტრალური კომიტეტის 1977 წლის დეკემბრის პლენუმმა და სკკპ ცენტრალური კომიტეტის, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს, საკავშირო პროფსაბჭოსა და სრულიად საკავშირო ალკკ ცენტრალური კომიტეტის წერილმა „1978 ᲬᲚᲘᲡ ᲒᲔᲒᲛᲘᲡ ᲛᲗᲚᲘᲐᲜᲐᲓ ᲓᲐ ᲒᲐᲓᲐᲰᲐᲠᲒᲔᲑᲘᲗ ᲨᲔᲡᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲡᲝᲪᲘᲐᲚᲘᲡᲢᲣᲠᲘ ᲨᲔᲯᲘᲑᲠᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲨᲚᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲛᲣᲨᲐᲝᲑᲘᲡ ᲮᲐᲠᲘᲡᲮᲘᲡ ᲐᲛᲐᲦᲚᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲑᲠᲫᲝᲚᲘᲡ ᲒᲐᲫᲚᲘᲔᲠᲔᲑᲘᲡ ᲨᲔᲡᲐᲮᲔᲑ“.

— ᲓᲐᲡᲐᲮᲣᲚᲘ ᲐᲛᲝᲪᲐᲜᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲓᲐᲬᲧᲕᲔᲢᲘᲡᲗᲕᲘᲡ, — ნათქვამია წერილში, — 1978 ᲬᲚᲘᲡ ᲒᲔᲒᲛᲘᲡ, ᲛᲗᲚᲘᲐᲜᲐᲓ ᲓᲐ ᲒᲐᲓᲐᲰᲐᲠᲒᲔᲑᲘᲗ ᲨᲔᲡᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲩᲕᲔᲜ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲞᲘᲠᲝᲑᲐ ᲒᲕᲐᲥᲕᲡ: ᲫᲚᲐᲕᲠᲘ ᲘᲜᲓᲣᲡᲢᲠᲘᲐ ᲓᲐ ᲛᲡᲬᲘᲕᲘᲠᲘ ᲛᲔᲥᲐᲜᲘᲖᲔᲑᲣᲚᲘ ᲡᲝᲪᲘᲐᲚᲘᲡ ᲛᲔᲣᲠᲜᲔᲝᲑᲐ, ᲣᲖᲐᲠᲛᲐᲖᲐᲠᲘ ᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲣᲚ-ᲢᲔᲥᲜᲘᲙᲣᲠᲘ ᲞᲝᲢᲔᲜᲪᲘᲐᲚᲘ, ᲒᲕᲧᲐᲕᲡ ᲛᲝᲛᲖᲐᲓᲔᲑᲣᲚᲘ ᲙᲐᲓᲠᲔᲑᲘ. ᲡᲐᲰᲐᲚᲮᲝ ᲛᲔᲣᲠᲜᲔᲝᲑᲘᲡ ᲒᲐᲜᲐᲠᲒᲣᲚᲔᲑᲐᲨᲘᲐ ᲛᲜᲘᲨᲕᲜᲔᲚᲝᲕᲐᲜᲘ ᲠᲘᲪᲮᲕᲘᲗᲘ.

და დღეს, დამკვრელური წლის ამოცანები პირნათლად რომ შევასრულოთ, საჭიროა, როგორც ამას ხაზი გაესვა სკკპ ცენტრალური კომიტეტის დეკემბრის პლენუმზე, — ყოველგვარი დისციპლინის გამტკიცება ყველა საფეხურზე უბანზე. რესპუბლიკაში ამ მიმართულებით რუსთაველთა ინიციატივას — „ᲐᲠᲪ ᲔᲠᲗᲘ ᲩᲐᲛᲝᲠᲩᲔᲜᲘᲚᲘ ᲓᲐ ᲣᲦᲘᲡᲪᲘᲞᲚᲘᲜᲝ — ᲩᲕᲔᲜ ᲒᲕᲔᲠᲓᲘᲗ“ — უფრო მეტი გაჭანება უნდა მიანიჭონ პარტიულმა, საბჭოთა, პროფკავშირულმა და კომკავშირულმა ორგანიზაციებმა, ისინი უფრო მეტად უნდა მიმართავდნენ აღმზრდელობითი ზემოქმედების ღონისძიებებს, ხელმძღვანელობისა და მართვის სოციალურ-ფსიქოლოგიურ მეთოდებს.

ამ დღეებში პრესაში გამოქვეყნდა საქართველოს სსრ მშრომელთა 1978 წლის სოციალიტური ვალდებულებანი. საქართველოს ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის საწარმოთა და ორგანიზაციათა კოლექტივებმა იკისრეს: რეალიზაციისა და მეტწილ უმნიშვნელოვანეს სახეობათა პროდუქციის წარმოების ხუთწლედის სამი წლის გეგმას შეასრულებენ 12 დეკემბრისათვის. 1978 წელს წარმოებას გაზრდიან 7,1 პროცენტით, გამოუშვებენ 160 მილიონი მანეთის ზეგეგმით პროდუქციას. ყველგან შოაწყობენ ბრძოლას ყველა სახეობის პროდუქციის ხარისხის მკვეთრი გაუმჯობესებისათვის, ხარისხის უმაღლესი კატეგორიის ნაწარმის გამოშვების გადიდებისათვის და სხვა.

ᲓᲦᲔᲡ ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲛᲝᲥᲛᲔᲓᲔᲑᲘᲡ ᲓᲔᲕᲘᲖᲘᲐ: ᲒᲐᲓᲐᲪᲐᲥᲘᲝᲗ 1978 ᲬᲚᲘᲡ ᲓᲐᲛᲙᲕᲠᲔᲚᲣᲠᲘ ᲨᲠᲝᲛᲘᲡ ᲬᲚᲐᲓ ᲓᲐ ᲛᲘᲦᲬᲔᲣᲚᲘᲗ ᲐᲮᲐᲚ ᲬᲐᲠᲛᲐᲢᲔᲑᲔᲑᲘ ᲡᲙᲙᲞ XXV ᲧᲠᲘᲚᲝᲑᲐᲗᲐ ᲓᲐᲡᲐᲮᲣᲚᲘ ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲣᲚᲘ ᲐᲛᲝᲪᲐᲜᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲜᲮᲝᲠᲪᲘᲔᲚᲔᲑᲐᲨᲘᲐ!

ᲓᲐᲛᲙᲕᲠᲔᲚᲣᲠ ᲬᲔᲚᲘᲬᲐᲓᲡ — ᲓᲐᲛᲙᲕᲠᲔᲚᲣᲠᲘ ᲨᲠᲝᲛᲐ!

ᲡᲐᲘᲣᲑᲘᲚᲔᲝ ᲠᲘᲗᲛᲘ ᲒᲠᲫᲔᲚᲓᲔᲑᲐ

ᲑᲐᲗᲣᲛᲘ. (საკ. კორ.). რესპუბლიკის ქვანახშირის მრეწველობის ფლაგმანს — ლენინის სახელობის შახტის მოწინავე კოლექტივს, რომელმაც შარშან საპროექტო სიმძლავრეს ზედამეტებით 40 ათასი ტონა საკოქსე ქვანახშირი ამოიღო, ამ დღეებში სსრ კავშირის ქვანახშირის მრეწველობის სამინისტროს საიუბილეო პრიზი — ბროლის სამახსოვრო თასი მიეკუთვნა.

საიუბილეო წლის შრომითი შემართება აქ კვლავ წარმატებით გრძელდება. ლენინელებმა იანვარში მომხმარებელს გეგმის გადამეტებით ხუთი ეშელონი საკოქსე ქვანახშირი მიაწოდეს და სახელმწიფო დავალება გადაჭარბებით — 104,3 პროცენტით შეასრულეს. რვა საექსპლოატაციო უბნიდან სოციალისტურ შეჯიბრებაში დაწინაურდა შვიდი უბანი. ეს არის ის შრომითი კოლექტივები, რომელთაც მოწინავე სამთოელები მ. გვენეტაძე, ვ. ქაჯაია, ი. დოლიძე, ბ. ჩიფიძე, ე. კვასტიანი და ვ. სამაკაშვილი უდგანან სათავეში.

დამკვრელურად შრომობენ მეშახტეები ს. ბირკაია, ვ. ყვაკაძე, შ. ციცქიშვილი, მ. ვარდოსანიძე, რ. ბოკორიშვილი, ე. გაბადაძე და სხვები, რომლებიც ყოველდღიურად ცვლაში ნორმის გადამეტებით 1,5-2 ტონა ქვანახშირს ამაგრებენ.

შახტის კოლექტივმა, ფართოდ გაშალა რა სოციალისტური შეჯიბრება, გადაწყვიტა ხუთწლედის სამი წლის დავალება — კონსტიტუციის დღისათვის შეასრულოს, წელს იმუშაონ უკეთ, ვიდრე შარშან.

Ვ. ᲪᲘᲠᲔᲥᲘᲫᲔ.

ᲨᲔᲯᲘᲑᲠᲔᲑᲘᲡ ᲛᲝᲬᲘᲜᲐᲕᲔᲜᲘ

ᲞᲘᲠᲐᲓᲘ ᲮᲣᲗᲬᲚᲔᲓᲘ — 3 ᲬᲔᲚᲘᲬᲐᲓᲨᲘ

ᲛᲐᲦᲐᲚ საწარმოო მაჩვენებლებს აღწევს ელექტრომემონტაჟეთა კომუნისტური შრომის ბრიგადა, რომელსაც მ. ოსეფაშვილი ხელმძღვანელობს. ეს მეგობრული კოლექტივი თბილისის ელექტრომექანიკურ ქარხანაში მუშაობს.

ბრიგადის ყოველმა წევრმა გადაწყვიტა პარტიისა და მთავრობის მოწოდების საპასუხოდ უფრო მაღალნაყოფიერად იშრომოს და პირადი ხუთწლედი სამ წელიწადში შეასრულოს.

ᲐᲛ ᲡᲣᲠᲐᲗᲖᲔ თქვენ ხედავთ ბრიგადირ მ. ოსეფაშვილს (მარცხნივ) და ელექტრომემონტაჟეს, თბილისის საქალაქო საბჭოს დეპუტატს რ. ალუთინოვს. მათ სამუშაო კალენდარზე უკვე 1979 წლის მაისია. ქარხნის ვეტერანები არა მარტო მოწინავე მუშები, არამედ ახალგაზრდობის აღმზრდელებიც არიან. ყოველი მათგანის მეთვალყურეობით პროფესიას 25 ახალგაზრდა მუშა ეუფლება. მრავალი მათგანი სოციალისტური შეჯიბრების ავანგარდშია.

Ვ. ᲛᲝᲠᲑᲣᲜᲘᲜᲘᲡ ფოტო (საქინფორმის ფოტოქრონიკა).

ᲒᲐᲛᲝᲪᲓᲐ ᲩᲐᲐᲑᲐᲠᲐ

ᲑᲐᲗᲣᲛᲘ. (საკ. კორ.). ხარისხის მართვის პროგრამული სისტემის დანერგვისა და მაღალხარისხოვანი პროდუქციის გამოშვების მრავ ბათუმის საწარმოთა შორის ყველაზე უკეთესი მაჩვენებლები ელექტრომექანიკური ქარხნის პროდუქციას აქვს. აქ მთელი პროდუქციის 50 პროცენტი ხარისხის ნიშნით გამოდის.

ელექტრომექანიკოსებმა ახალი პროდუქციის ათვისების მხრივაც გამოიჩინეს თავი. ახლახან გამოცდა ჩაბარა ახალმა ელექტრომტვირთავმა, მისი სერიული გამოშვება დაიწყება წლის მეორე ნახევარში. გარდა ამისა, ქარხანა წლეულს ათვისებს კიდევ ერთი ახალი მანქანის გამოშვებას. ეს არის ელექტრომტვირთავი კონტეინერით.

ᲡᲐᲑᲭᲝᲔᲗᲘᲡ ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲐᲛᲑᲔᲑᲘ

□ ᲓᲝᲜᲔᲪᲙᲘ. აუზის ქარხნები შეუდგნენ ახალი როტორული კომპლექსების წარმოებას, რომელთა გამოყენება გაზრდის ქვანახშირის ღია წესით მოპოვებას, ამაღლებს დარგის მუშაობის ეფექტიანობას. 2 თებერვალს ოდანოვის მძიმე მანქანათმშენებლობის გაერთიანებამ უკვე გაუგზავნა ეკიბასტუზელ მაღაროელებს ექსკავატორი, რომლის საათობრივი მწარმოებლობა 2500 კუბურ მეტრ მდის მასას შეადგენს.

ამ გიგანტურ კომპლექსს, რომელიც თავისი მწარმოებლობით მოზრდილ შახტს არ ჩამოუვარდება, ავტომატიკის მეშვეობით მართავს ხუთკაციანი ეკიპაჟი. მომეტებული ენერგოტევადობა, ჩამჩების გაზრდილი რაოდენობა და სხვა კონსტრუქციული თავისებურებანი მაღაროელებს შესაძლებლობას აძლევს ამოიღონ მაგარი ქვანახშირი, რომლის დამუშავება დღესდღეობით მხოლოდ აფეთქების საშუალებით წარმოებს.

ეკიბასტუზის, კანს-აჩინსკისა და ქვანახშირის სხვა აუზების კომბატორსკის, დონეცკის, ოდანოვის ქარხნები ხუთწლედის ბოლომდე დაახლოებით ოცდაათ მძლავრ როტორულ კომპლექსს გაუგზავნიან.

□ ᲚᲔᲜᲘᲜᲒᲠᲐᲓᲘ. ზუსტად „ბანრიგის მიხედვით“ შემკვეთთან დათქმულ ვადაში გავიდა 2 თებერვალს ლენინგრადიდან რკინგზის შემადგენლობა, რომელსაც ნურკის ჰიდროელექტროსადგურისათვის მიაქვს ელექტროგამოსართველის კვანძები. ამ ავტოგეტის გაგზავნით, რომელიც 500 კილოვოლტი ძაბვის დენისათვის არის გათვალისწინებული, გაერთიანება „ელექტროაპარატის“ კოლექტივი შეუდგა 1978 წლის მიწოდების პროგრამის შესრულებას.

ᲥᲐᲚᲐᲥ ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲘᲡ ᲛᲨᲠᲝᲛᲔᲚᲗᲐ 1978 ᲬᲚᲘᲡ ᲡᲝᲪᲘᲐᲚᲘᲡᲢᲣᲠᲘ ᲕᲐᲚᲓᲔᲑᲣᲚᲔᲑᲐᲜᲘ

ᲨᲔᲘᲡᲐᲡᲠᲣᲚᲜᲔ სამრეწველო წარმოების წლიური გეგმა 24 დეკემბრისათვის, გეგმის გადამეტებით გამოუშვან რვა მილიონი მანეთის პროდუქცია, მათ შორის ათობით ავტომობილი, 20 ტრაქტორი, 20 ათასი მამაკაცის პერანგი და სხვ;

ახალი ტექნიკისა და პროგრესული ტექნოლოგიის დანერგვის, სამუშაო დროის დანაკარგების შემცირების გზით გაზარდონ შრომის ნაყოფიერება 0,5 პროცენტით გეგმასთან შედარებით;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების დანერგვის გზით მიიღონ სამი მილიონი მანეთი პირობითი წლიური ეკონომია;

დაზოგონ 2 ათასი ტონა შავი ლითონი, 1500 ტონა პარობითი სათბობი, შვიდი მილიონი კილოვატსაათი ელექტროენერგია;

მიიღონ მილიონი მანეთი ზეგეგმითი მოგება;

სახელმწიფო ხარისხის ნიშანი მოუპოვონ 30 სახეობის ნაწარმს;

ხუთი პროცენტით გაზარდონ მოქმედ საწარმოთა ფონდუკუგება;

ფართოდ გაავრცელონ ქალაქის ამ მოწინავე საწარმოების ინიციატივა, რომლებიც გადაწყვეტეს ხუთწლედის სამ წლის გეგმა შეასრულონ 7 ოქტომბრისათვის, სსრ კავშირის ახალი კონსტიტუციის მიღების პირველი წლისთავისათვის;

რკინიგზის ტრანსპორტზე — შეასრულონ დატვირთვა-გადმოტვირთვის სამუშაოთა გეგმა 15 დეკემბრისათვის, გაგზავნონ გეგმის გადამეტებით 60 ათასი ტონა სახალხო-სამეურნეო ტვირთი, ვაგონების მოცდენა შეამცირონ 0,3 საათით, შეაკეთონ გეგმის გადაჭარბებით 12 ლოკომოტივი;

ავტოტრანსპორტზე — ყველა სახეობის გადაზიდვა-გადაყვანის გეგმა შეასრულონ 23 დეკემბრისათვის, გადაზიდონ გეგმის დამატებით 30 ათასი ტონა ტვირთი, გადაიყვანონ გეგმის გადაჭარბებით 100 ათასი მგზავრი;

ავიაგადაყვანის გეგმა შეასრულონ 27 დეკემბრისათვის, ხოლო სპეციალიზებულების ავიაციის დავალებანი — 20 დეკემბრისათვის;

დადგან ორგანიზაციებსა და მოქალაქეთა ბინებში დამატებით ორი ათასი სატელეფონო ნომერი;

1977 წელთან შედარებით ქალაქის სამშენებლო ორგანიზაციები შეასრულებენ ხუთი მილიონი მანეთით მეტ სამშენებლო-სამონტაჟო სამუშაოებს;

მშენებლობის გეგმა შეასრულონ 25 დეკემბრისათვის, აწარმოონ გეგმის გადამეტებით 200 ათასი მანეთის სამშენებლო-სამონტაჟო სამუშაოები;

20 დეკემბრისათვის შეასრულონ საბინაო-სამოქალაქო დანიშნულების ობიექტების მშენებლობის დავალება, გეგმის გადაჭარბებით გადასცენ საექსპლოატაციოდ ორი ათასი კვადრატული მეტრი საცხოვრებელი ფართობი, რიტმულად ჩაბარონ სახლები საექსპლოატაციოდ;

გაზარდონ შრომის ნაყოფიერება მშენებლობაში გეგმასთან შედარებით 0,1 პროცენტით და ამდენითვე შეამცირონ მშენებლობის თვითღირებულება;

დაზოგონ მშენებლობაში 3.340 ტონა ცემენტი, 320 ტონა ლითონი, 77 კუბური მეტრი ხე-ტყის მასალა, 3.600 კილოვატსაათი ელექტროენერგია;

განსაკუთრებული ყურადღება დაუთმონ მშენებლობის ხარისხს, ობიექტების 90 პროცენტი ჩაბარონ „კარგი“ და „ფრიადი“ შეფასებით;

შეასრულონ ქალაქის კეთილმოწყობის სამუშაოთა გეგმა 10 დეკემბრისათვის, გაზარდონ შრომის ნაყოფიერება 0,7 პროცენტით, უზრუნველყონ 70 ათასი მანეთის მოგების მიღება მომჭირნეობის რეჟიმის გაძლიერების გზით;

კაპიტალურად შეაკეთონ 35 სახლი, მიმდინარე რემონტი ჩაუტარონ 180 სახლს, დარგონ ხუთი ათასი ძირი ხე და ბუჩქი;

ქალაქის ელექტროტრანსპორტით გადაიყვანონ გეგმის გადამეტებით 100 ათასი მგზავრი, გაზარდონ პარკის გამოყენების კოეფიციენტი 0,5 პროცენტით;

საქონლბრუნვის გეგმა შეასრულონ 23 დეკემბრისათვის, რეალიზაცია უყონ გეგმის გადამეტებით 1,5 მილიონი მანეთის სამრეწველო და სასურსათო საქონელს;

საზოგადოებრივ კვებაში საქონელბრუნვის გეგმა შეასრულონ 29 დეკემბრისათვის;

მოსახლეობის საყოფაცხოვრებო მომსახურების რეალიზაციის მოცულობის გეგმა შეასრულონ 27 დეკემბრისათვის, გეგმის გადაჭარბებით გაუწევნონ მოსახლეობას 250 ათასი მანეთის მომსახურება, დანერგონ მომსახურების ოთხი ახალი სახეობა;

საექსპლოატაციოდ გადასცენ საყოფაცხოვრებო მომსახურების სახლი 200 სამუშაო ადგილით;

ახალი ტექნიკის, მოწინავე ტექნოლოგიისა და შრომის მეცნიერული ორგანიზაციის დანერგვის გზით მიიღონ მოსახლეობის საყოფაცხოვრებო მომსახურების სისტემაში 15 ათასი მანეთი ზეგეგმითი მოგება.

მაღალი სოციალისტური ვალდებულებანი აკისრეს აგრეთვე კულტურის, მეცნიერების, განათლების, ჯანმრთელობის დაცვისა და სპორტის მუშაკებმა. (საქინფორმი).

ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ ᲓᲐᲑᲠᲣᲜᲓᲐ

ᲐᲛᲔᲠᲘᲙᲘᲡ შეერთებული შტატებიდან 3 თებერვალს მოსკოვის დაბრუნდა სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს ელეგაცია, რომელსაც მეთაურობდა სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს ეროვნებათა საბჭოს საგარეო საქმეთა კომისიის თავმჯდომარე, სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს წევრობის კანდიდატი, სკკპ ცენტრალური კომიტეტის მდივანი ბ. ნ. პონომარიოვი. დელეგაცია ამერიკის შეერთებულ შტატებში იმყოფებოდა ოფიციალური ვიზიტად ამერიკის შეერთებული შტატების კონგრესის მიწვევით. (საკდესი).

3 ᲗᲔᲑᲔᲠᲕᲐᲚᲡ კრემლში გაიმართა საუბარი, რომელშიც მონაწილეობდნენ სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს წევრი, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარე ა. ნ. კოსიგინი, სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს წევრ

როგორც ვიუწყებოდით, 4 თებერვალს 85 წელი შესრულდა მცირე მიწაზე დესანტის გადასხმისა და ბრძოლის დაწყებიდან.

მრავალი მკითხველის თხოვნით ვბეჭდავთ ლეონიდ ილიას ძე ბრეჟნევის მოგონებას „მცირე მიწას“, რომელიც ჟურნალ „ნოვი მირის“ 1978 წლის მეოთხე ნომერში გამოქვეყნდა.

ლ. ი. ბრეჟნევი

მ ც ი რ ე მ ი წ ა ს

ჯარისკაცებთან ერთად სიამოვნებით ვუსმენდი მხიარულ ჭაბუკს. მისი უბრალო არაკი, ალბათ ამ მომენტში უფრო მეტს ნიშნავდა და უფრო ძლიერ მოქმედებდა, ვიდრე საომარი მოქმედების ყველაზე სერიოზული გარჩევა. ეს მით უფრო იყო საჭირო, რომ ის დღე, ვიმეორებ, ყველაზე ძნელი იყო მცირე მიწაზე მთელი ყოფნის განმავლობაში. იწვოდა მიწა, ხრჩოლავდა ქვა, ლღვებოდა ლითონი, ინგრეოდა ბეტონი, მაგრამ ფიცის ერთგულ ადამიანებს ამ მიწიდან უკან არ დაუხევიათ. ასეულები აკავებდნენ ბატალიონების შემოტევას. ბატალიონები მუსრს ავლებდნენ ჰოლკებს. ვარვარებდა ტყვიამფრქვევის ლულა. დაჭრილები არ ეპუებოდნენ სანიტრებს და ხელყუმბარებს უშენდნენ ტანკებს. ხელჩართულ ბრძოლაში კონდახებითა და დანებით ებმებოდნენ, გეგონებოდა, ბოლო არ უჩანს ამ ბრძოლასო. იქ, სადაც ყველაფერი მტრის გვამებით იყო მოფენილი, ჩნდებოდა ახალი მებრძოლები. მათ ანადგურებდნენ და კვლავ მოედინებოდნენ რუხ-მწვანე სილუეტები. და რა გასაკვირია, რომ ერთ-ერთი იერიშის დროს მე-8 გვარდიული მსროლელი ბრიგადის მებრძოლს აღმოხდა: „ეს რა არის, მიწიდან ხომ არ ამოდიანო“.

ჰიტლერელებს იმ დღეს ძალების დიდი უპირატესობა ჰქონდათ, ჩვენ დიდად დავზარალდით. და არაერთხელ გამიელვა აზრმა: რამდენი ჩვენი ჭაბუკი დაიღუპება ამ მიწაზე, რამდენი მათგანი ვერ დაბრუნდება შინ. ომში სიბრალულის საკითხი რთული საკითხია. ომი სასტიკი რამ არის, და აქ სიკვდილი გარდაუვალია. აქ თუ ვინმე შეგეცოდა, ეს იმას ნიშნავს, რომ მის ნაცვლად სხვა გაგზავნო. აქ ერთი ზნეობრივი გამართლებაა — ბრძოლაში ედგე მებრძოლებს, გაჭირვების ჟამს. გაიზიარო მათი ხვედრი. და ყველაფერი უნდა იღონო, რაც შეგიძლიან. რათა დაიცვა ისინი უმაქნისი რისკისაგან, შეუმსუბუქო ჭირ-ვარამი.

ომის წლების შემორჩენილ დოკუმენტებს შორის არის ერთი დირექტივა, რომელსაც მე ვაწერ ხელს. მოგვიანებით 1943 წლის დამლევს, კიევთან ბრძოლების დღეებში იგი ყველა პოლიტორგანოს, თითოეულ პოლიტმუშაკს დაეგზავნა. მაგრამ ის, რაც შიგ წერია, ჩემთვის უმთავრესი საქმე იყო მთელი ომის განმავლობაში:

„უდიდეს იზრუნონ და გაუფრთხილდით მებრძოლთა ძალ-ღონესა და ჯანმრთელობას. ჯარისკაცების შეუფერხებელი უზრუნველყოფა ცხელი კერძითა და აღუღებული წყლით ურღვევი წესი უნდა იყოს. უმკაცრესი კონტროლი უნდა გავუწიოთ, რომ ყველაფერს, რასაც სახელმწიფო მებრძოლებისა და ოფიცრებისათვის გამოყოფს, მთლიანად იღებდნენ ისინი. ამ მხრივ უზრუნველ და ცუდმოსაქმე ადამიანებს მკაცრად უნდა მოვკითხოთ. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს სანიტარიულ დაწესებულებათა მუშაობას. შინაგერთების პოლიტგანყოფილებებმა უნდა გამოყონ სპეციალური მუშაკები, რომლებიც პასუხს აგებენ ბრძოლის ველადან დაჭრილთა ევაკუაციისა და მათთვის დროული სამედიცინო დახმარებისათვის“.

და დღეს, იმ ბრძოლებიდან მრავალი წლის შემდეგ, რაგინდ მოუცლელიც უნდა ვიყოთ, მოვალენი ვართ მუდამ გვახსოვდეს ისინი, ვინც ომში იყო. ზრუნვა და ყურადღება არ მოვაკლოთ მათ, დავეხმაროთ საყოფაცხოვრებო საქმეებში — ეს ხელისუფლების ორგანოების, ყველა მოქალაქის მორალური ვალია, ეს ჩვენი ცხოვრების კანონია.

5.

უნდა ვიფიქროთ, რომ მკითხველი ჩემგან მოელის საუბარს პარტიულ-პოლიტიკურ მუშაობაზე, მაგრამ არსებითად სწორედ ამაზე მაქვს უკვე დიდი ხანია ლაპარაკი. იმიტომ, რომ მცირე მიწის მეომართა სიმტკიცე ამ მუშაობის შედეგი იყო, იმიტომ, რომ მოგვარებული იყო პლაცდარმი, ზრუნვა მებრძოლთა ძალ-ღონისა და ჯანმრთელობის დაცვისათვის, დროზე გამოგზავნილი ავიაკორპუსები, სიმშვიდის მომენტში მხიარული ხუმრობაც. უდიდესი გამბედაობა იერიშების დროს. ისიც, რომ ადამიანები ბოლომდე ადამიანებად რჩებოდნენ, — ყოველივე ეს პარტიულ-პოლიტიკური მუშაობის შედეგი იყო. ამრიგად, მისი გამოყოფა საერთოდ თხრობიდან ძნელია და ალბათ არც არის საჭირო.

რით გავზომოთ, როგორ შევაფასოთ პოლიტიკური ხელმძღვანელის საქმიანობა ფრონტზე? სნაიპერმა მოსპო ათობით ჰიტლერელი — სახელი და პატივი მას. ასეულმა მოიგერია იერიში, დაიცვა პოზიცია — პატივი და დიდება ასეულის მეთაურსა და მის მებრძოლებს. დივიზიამ გაარღვია მტრის თავდაცვა, გაათავისუფლა დასახლებული პუნქტი — მეთაურის სახელი აღინიშნება უმაღლესი მთავარსარდლის ბრძანებაში. მაგრამ დიდი პოლიტმუშაკის დამსახურებაც, რომელიც იდეურად აღარაღებდა მებრძოლებს, გახუმტკიცებდა მათ სამშობლოს სიყვარულის დიად გრძნობას. უნერგავდა თავიანთი ძალის რწმენას, აღაფრთოვანებდა გმირობისათვის.

ნამდვილი პოლიტმუშაკი არმიაში ის კაცია, რომლის გარშემო თავს იყრიან ადამიანები, მან ზედმიწევნით იცის მათი გუნება-განწყობილება, საჭიროებანი, იმედები, ოცნებები, იგი მიუძღვის მათ თავდადებისათვის, გმირობისათვის. და თუ გავითვალისწინებთ, რომ ჯარების საბრძოლო სულისკვეთება მუდამ იყო ჯარების სიმტკიცის უმნიშვნელოვანესი ფაქტორი, სწორედ პოლიტმუშაკს მივანდეთ ყველაზე ბასრი იარაღი ომის წლებში. იგი აკაქებდა მეომართა სულსა და გულს, უამისოდ კი ვერც ტანკები, ვერც ზარბაზნები, ვერც თვითმფრინავები გამარჯვებას ვერ მოგვიტანდა.

ასე იყო ყველგან, ომის ძნელ უბნებზე კი, ისევ უბნებზე, როგორიც მცირე მიწაა, ძნელია ვადაჭარბებით შეაფასო ამ მუშაობის მნიშვნელობა. იყო მომენტები, როცა მებრძოლებს ეგონათ, დიდ მიწას მოწყვეტილი ვართო და უნდა ჩაგვენერგა მათთვის, რომ მოწყვეტა არ ნიშნავს მოკვეთას, რომ დაშორება არ ნიშნავს დავიწყებას. უნდა გვეჩვენებინა, რომ ფაშიზმს წინააღმდეგ ბრძოლა წარმოიბს ყველა ფრონტზე, რომ უდიდეს დახმარებას გვიწევს მთელი ქვეყანა. ეს-ეს არის მოგერიებული იერიში უნდა დაგვეკავშირებინა იმ დიადი ბრძოლასთან, რომელსაც მთელი საბჭოთა ხალხი ეწეოდა.

აქ ბრტყელ-ბრტყელი სიტყვები კი არ იყო საჭირო, არც დარბაზები გვქონდა ამისათვის. არამედ გულახდილი, ალალი და, მე ვიტყოდი, გულითადი საუბარი. მე ვმონაწილეობდი მეტ წილ პარტიულ კრებებში, რომლებიც იმართებოდა საბრძოლო შენაერთებსა და ნაწილებში, ისევეა ხშირი ურთიერთობა მქონდა მებრძოლებთან. ჩვეულებრივ მიხერხებოდა ჯარისკაცებთან და მატროსებთან საერთო ენის გამონახვა, თუმცა ამისათვის ალბათ არავითარ განსაკუთრებულ ხერხს არ მივმართავდი სერიოზულ საქმეებზე ვლაპარაკობდით თუ ვხუმრობდით, ვცდილობდი უბრალოდ მოვქცეულიყავი, მოთმინებიდან არ გამოვსულიყავი. და ყოველთვის სიმართლეს ვამბობდი, რაც უნდა მწარე ყოფილიყო იგი. ვიტყვი, რომ ოფიცერთა შორის იყვნენ ისეთები, რომლებიც ცდილობდნენ ალალმართლებად მოეჩვენებინათ თავი. მებრძოლები, რა თქმა უნდა, მაშინვე გრძნობდნენ ხელოვნური ძმაბიჭობის სიყალბეს, და მაშინ უკვე გულახდილობას მათგან აღარ მოელოდნენ.

ჩვენი პოლიტგანყოფილების მეტ წილ მუშაკებს, პოლიტხელებს, კომორგებს, აგიტატორებს შეეძლოთ სწორი ტონის გამონახვა. ავტორიტეტი ჰქონდათ მოპოვებული ჯარისკაცთა შორის და საჭირო იყო ადამიანებს სცოდნოდათ: ის, ვინც მათ გამძლეობისათვის მოუწოდებდა, გაჭირვების ჟამს მხარში ამოუდგებოდა, მათთან ერთად დარჩებოდა და იარაღით ხელში გაუძღვებოდა წინ. მაშასადამე, ჩვენი მთავარი იარაღი იყო საქმით — ბრძოლაში პირადი მაგალითით განმტკიცებული მგზნებარე პარტიული სიტყვა. აი რატომ იყო, რომ პოლიტმუშაკები შეიარაღებული ძალების სული და გული გახდნენ.

რასაკვირველია, ისინი მონაწილეობდნენ შეტევითი თუ თავდაცვითი ოპერაციების მომზადებაში. ისინი აუცილებლად მონაწილეობდნენ საომარი მოქმედების გეგმების შემუშავებაში. მე, მაგალითად, არ მახსოვს შემთხვევა, რომ გენერალ ლესელიძეს თუ არმიების სხვა სარდლებს, რომლებთანაც ერთად მიომია, არ გაეთვალისწინებინოთ ჩემი თვალსაზრისი ან შესწორება, ზოგჯერ ფრიად არსებითი. მაგრამ ომში ბრძანებას მეთაური იძლევა, ეს მისი პრეროგატივაა, და თუმცა პოლიტმუშაკსაც შეუძლია გასცეს ბრძანება. ამ უფლებით, ჩემი აზრით, მან მხოლოდ საგანგებო შემთხვევებში უნდა ისარგებლოს.

მოვიყვან მაგალითს. ერთ-ერთ პარტაქტივზე, რომლის ჩატარება მე მომიხდა. მებრძოლები რიგებად ისხდნენ მიწაზე. შუა მოხსენების დროს ჩემ უკან არცთუ ისე შორს, გერმანელთა ჭურვი გასკდა. ჩვენ გავიგონეთ, როგორ მოჰქროდა ივი. ჩვეულებრივი ამბავი იყო, მე განვაგრძე საუბარი. მაგრამ ორიოდე წუთის შემდეგ გასკდა მეორე ჭურვი, ამჯერად უკვე წინ. ადგილიდან არავინ არ დაძრულა, თუმცა ხალხი გამოცდილი იყო. ესმოდა, რომ ჩვენ არტილერიის „ჩანგალში“ მოგვაქციეს. მესამე ჭურვი, როგორც ფრონტზე ამბობდნენ, ჩვენი იყო. აი სწორედ ამ დროს გავეცით ბრძანება.

— ადექით! მარცხნივ ხევისაკენ სამასი მეტრი სირბილით — იარ!

მუშაობა სხვა ადგილას დავამთავრეთ, მესამე ჭურვი მართლაც იმ ადგილას გასკდა, სადაც ჩვენ ვისხედით. პოლიტხელ ვ. ტიხომიროვთან ერთად უხმოდ ვბრუნდებოდით იქიდან.

— არავინ არ განძრეულა, — თქვა მან. — აი ხალხი.. მეც ამაზე ვფიქრობდი.

ამგვარ საგანგებო შემთხვევებში ბრძოლა იყო ეს თუ შესვენება, პოლიტმუშაკს უფლება აქვს და მოვალეა გასცეს ბრძანება. ყოველდღიურ მუშაობაში კი ბრძანება მისთვის გამორიცხული უნდა იყოს — მხოლოდ ახსნა-განმარტება და დარწმუნება. თანაც ეს მუშაობაც უნარიანად და ტაქტით უნდა წარიმართოს. კაცი კიდეც რომ ცდებოდეს, არავის არა აქვს უფლება დაჰკივლოს და შეურაცხყოს. ძალზე მძულს, კაცი კაცს რომ დაუცაცხანებს, ეს არც ისე გავრცელებული ჩვეულებაა, მაგრამ ზოგი დღემდე ვერ გადაეჩვია ამას. როგორც სამეურნეო, ისე პარტიულ ხელმძღვანელს უნდა ახსოვდეს, რომ მისი ხელქვეითები მხოლოდ და მხოლოდ სამსახურებრივი ხელქვეითები არიან, რომ ისინი დირექტორს ან გამგეს კი არ ემსახურებიან, არამედ პარტიისა და სახელმწიფოს საქმეს. და ამ მხრივ ყველა თანასწორია. ის, ვინც თავს ნებას აძლევს გადაუხვიოს ჩვენი წყობილებისათვის ამ ურყევ ჭეშმარიტებას, სამუდამოდ იტეხს სახელს, ილახავს ავტორიტეტს. და ვინც შესცოდავს, პარტიული, ადმინისტრაციული, და, ბოლოს იურიდიული — ყოველგვარი პასუხი უნდა მოეთხოვოს, მაგრამ არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება შევლახოთ ადამიანის თავმოყვარეობა, დავამციროთ მისი ღირსება.

ასე ვფიქრობ დღეს, ამ წესს ვიცავდი ომის წლებშიც, ამ სულისკვეთებით ვცდილობდი აღმეზარდა პოლიტგანყოფილების აპარატი, რომლის ხელმძღვანელობა მე მომიხდა. არ შემიძლია არ ვთქვა, რომ ეს იყო პარტიული მუშაობის სკოლაგავლილ მებრძოლ ოფიცერთა ერთსულოვანი კოლექტივი, რომლებსაც ჰქონდათ გამოცდილებაც და ცოდნაც, გამოირჩეოდნენ ინიციატივით, პირადი მამაცობით. სიცოცხლეს სწირავდნენ ბრძოლებში. იქ. სადაც ამას მოითხოვდა ვითარება. ყველა ვერ მოესწრო გამარჯვებას, მაგრამ თითოეულმა მათგანმა პირნათლად მოიხადა თავისი ვალი.

კეთილი გრძნობით ვიხსენებ ამ ადამიანებს. ომის განმავლობაში ბევრი მადლობა გამომიცხადებია მათთვის, ხელმოწერილი მაქვს ბევრი ჯილდოების ფურცელი, დასჯით კი, როგორც მახსოვს, არავინ არც ერთხელ არ დამისჯია. და განა იმიტომ, რომ ასეთი „კეთილი“ ვიყავი, პირიქით, არავითარ შეღავათს არ ვაძლევდი. თუნდაც მთელი დღე-ღამე ემუშავათ. ვიცოდი, რომ თამამად შემეძლო დავყრდნობოდი თითოეულ მათგანს. და იმათაც არასოდეს არ უმტყუნიათ ჩემთვის. და მაინც მკითხველმა წარმოდგენა რომ იქონიოს ჩვენს ადამიანებზე, დავასახელებ თუნდაც ზოგიერთს.

ერთ-ერთი ჩემი მოადგილე, პროპაგანდისა და აგიტაციის განყოფილების უფროსი იყო ს. ს. პახომოვი. ყოველგვარ ვითარებაში დინჯი კაცი, ერთი შეხედვით ზოზინაც კი გეგონებოდათ, მაგრამ, როცა საქმე მოითხოვდა, წარმოუდგენლად ენერგიული ხდებოდა და დიდ გამბედაობას იჩენდა. მან იცოდა იმ ერთადერთი სიტყვის მიგნება, რომელიც სწორედ მაშინ ყველაზე უფრო სჭირდებოდა მებრძოლს. ამიტომ სხვებზე უფრო ხშირად ვაბამდი მას სამხედრო საბჭოს მომართვებისა და სხვა უმნიშვნელოვანესი დოკუმენტების მომზადებაში.

ლექტორი და პროპაგანდისტი იყო უაღრესად მომხიბლავი მაიორი ა. ა. არზუმანიანი, რომელსაც არა მარტო ფართო გონებრივი ჰორიზონტი, არამედ დიდი იუმორის გრძნობაც ჰქონდა, რაც არასოდეს არ არის ზედმეტი. უკვე მაშინ ჩანდა, რომ ეს არაჩვეულებრივი კაცი იყო. და კი არ გამკვირვებია, გამიხარდა, როცა ომის დამთავრების შემდეგ შევიტყვე, რომ არზუმანიანი აკადემიკოსი, შემდეგ კი სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდიუმის წევრიც გამხდარა.

არზუმანიანივით კარგი პროპაგანდისტი იყო ი. პ. შჩერბაკიც, რომელიც ჯერ კიდევ ომამდე ისტორიის მეცნიერებათა კანდიდატი გახდა. საფუძვლიანი ცოდნა ჰქონდა გ. ნ. იურკინისაც. სხვათა შორის, მისი მაგალითით შეიძლება ვიმსჯელოთ პოლიტგანყოფილების მუშაკთა ვაჟკაცობაზე. ჯერ კიდევ ნოემბერსიისკის შეტევითი ოპერაციის დროს უშუალოდ ბრძოლის ველზე შავი ზღვის ფლოტის სარდალმა იგი საბრძოლო წითელი დროშის ორდენით დააჯილდოვა. და, რაკი ამბავს გადეუხვიე, დავძენ, რომ ამ ბრძოლაში მონაწილეობისათვის ასევე დიდად იყო შეფასებული მე-18 არმიის პოლიტგანყოფილების ყველა მუშაკის როლი.

ჩვენ გვქონდა საკუთარი საარმიო გაზეთიც „ზნამია როდინი“, რომელიც ოპერატიულად ეხმაურებოდა მცირე მიწის ამბებს. მას ელოდნენ სანგრებში, ტრანშეებში და ხელიდან ხელში გადადიოდა. ბევრჯერ მიმიღია მონაწილეობა სარედაქციო თათბირებში, მისაუბრია რედაქტორ ვ. ი. ვერხოვსკისთან და სხვა თანამშრომლებთან. ყოველთვის პატივს ვცემდი ჟურნალისტებს, რადგან ვიცოდი: ბრძოლების დროს ისინი მუდამ ჯარებში იყვნენ, დესანტებად მიდიოდნენ, სადივერსიო ჯგუფებში, მოენეთა დატყვევებაში მონაწილეობდნენ.

გაზეთის აპარატი და მისი ავტორთა აქტივი ძლიერი იყო. შტატის თანამშრომელთა გარდა, როგორც იყო, მაგალითად, მომავალი საბჭოთა კავშირის გმირი, „პრავდის“ კორესპონდენტი ს. ბორზენკო, ჩვენს გაზეთში თანამშრომლობდნენ ბ. გორბატოვი და პოეტი პ. კოგანი.

ჩვენთან არმიაში სხვა მწერლებიც ჩამოდიოდნენ. და ბოლოს, მინდა ისიც ვთქვა, თუ რა დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა ჯარისკაცებისათვის საკუთარი, შინაური პოეტის მახვილ სიტყვას, ანდა ნახატს პატარა საბრძოლო ფურცელში. იმიტომ, რომ ეს სიტყვა, ეს ნახატი უშუალოდ მათდამი იყო მიმართული. მახსოვს, დილაადრიან წინა ხაზიდან ვბრუნდებოდი და ორი ქალიშვილი შემომხვდა, ისინი ზღვის მხრიდან მოდიოდნენ. ერთი ტანმორჩილი, წელზე კოხტად ქამარშემორტყმული ძალზე წითური იყო. მხედრულად მომესალმნენ, და მე გზა განვაგრძე. ჩემს თანაშემწეს კომკავშირის ხაზით პირობა მივეცი, ხალხს ხუთ საათზე მივიღებ-მეთქი, რათა დახოცილთა ნაცვლად კომორგებად დაგვემტკიცებინა ისინი. და აი სწორედ ეს წითური ქალიშვილი გამომეცხადა, ხელში ქაღალდების დასტით.

საიდან ხართ-მეთქი — ვკითხე.

— მეზღვაურთა ბატალიონიდან.

— როგორ გექცევიან ისინი?

— კარგად.

— ხომ არ გაწყენინებენ ხოლმე?

— არა, რას ბრძანებთ!

თურმე მხატვარი ყოფილა. იქვე გაშალა თავისი საბრძოლო ფურცლები. ახლაც თვალწინ მიდგას ნახატი და წარწერა: „რაო, ვასია, კუდს იძუებ?

მცირე მიწაზე გაგზავნა ამ ქალიშვილმა — მარიამ პედენკომ თითონ ითხოვა, გადასხდომის პირველი დღეებიდანვე დესანტში იყო. ტყვიის წვიმაში გამოჭყავდა დაჭრილები, შესვენების წუთებში კი სანგრიდან სანგარში დაჰქონდა გაზეთები, კონვერტები, ქაღალდი, ესაუბრებოდა ჯარისკაცებს, კითხულობდა ლექსებს. მას ყველა მცირემიწელი იცნობდა და უყვარდათ. ერთ-ერთ საუკეთესო აგიტატორად მიაჩნდათ. ხელნაწერი გაზეთი „პოლუნდრა“ თვითონ მოიფიქრა. იმასაც კი ახერხებდა, რომ რამდენიმე ეგზემპლარად „გამოეცა“. და მებრძოლები კითხულობდნენ, სანამ არ დაიფლითებოდა. ყოველთვის ერთსულოვანი ხარხარი მოისმოდა იქიდან, სადაც იმ გაზეთს ათვალიერებდნენ და კითხულობდნენ.

მოგვიანებით, როცა ნოვოროსიისკში შევდიოდით, მარიამი დაიჭრა, მაგრამ იმკურნალა და კვლავ მებრძოლ ნაწილს დაუბრუნდა. მისი გმირობა სამი საბრძოლო ორდენით აღინიშნა. მერე მოითხოვა გაეგზავნათ კიევში, როცა იქ ყველაზე ფიცხელი ბრძოლები იყო. ერთხელ თვალში მომხვდა გაზეთში (არ მახსოვს, „პრავდა“ იყო თუ „იზვესტია“) მისი სტატია „სიყვარული“. შეიძლებოდა გეფიქრა, ალბათ, რაღაც სენტიმენტალური ამბავიაო. თურმე არა. ლაპარაკი იყო სამშობლოზე, სამშობლოს სიყვარულზე.

მამულის საკეთილდღეოდ მარიამ პედენკო არც თავის ყმაწვილქალობას, არც სიცოცხლეს არ ზოგავდა. დღიურში, რომელიც მერე გამოქვეყნდა, იგი მჭირე მიწის შესახებ წერდა: „ამოძვრები მიწიდან, გადახედავ ქვეყანას და გული ხარობს. რა კარგია სიცოცხლე! ირგვლივ ველები გადაუხნავს ომის სასტიკ მანქანას. ყველგან სახლების ნანგრევები და გაყვითლებული სისხლის ლაქები გადაბუგულ, ნაფლეთებად ქცეულ მიწაზე. ვერ მოასწრებ მზით დატკბობას, რომ უკვე გესმის: „თვითმფრინავი!“ და ისევ ჩაძვრები შენს დარაზში, სადაც ნესტი გეცემა სახეში, სადაც ჭილზის ჭრაქების ჭვარტლში ძლივს ცნობ შენს მეგობრებს“.

ისევე როგორც ბევრი გმირი, მარიამიც ვერ მოესწრო ჩვენს დღეებს. ამ მშვენიერ ადამიანს რომ ვიგონებ, ვფიქრობ ჩვენი სამშობლოს მრავალ სხვა შვილზე — ქალებზე, რომლებიც მამაკაცებთან ერთად იზიარებდნენ ომის ჭირ-ვარამს. ჩემთვის ისინი საბჭოთა ქალის სიდიადეს განასახიერებენ.

6.

შეტევა... აპრილის ბრძოლების შემდეგ ამ სიტყვით ცხოვრობდა მთელი არმია ჯარისკაცით დაწყებული და სარდლით დამთავრებული. ყველამ ბევრი სიმწარე ვნახეთ, როცა მტერს მშობლიურ სოფლებსა და ქალაქებს ვუტოვებდით, დამპყრობლებისადმი სიძულვილმა შეგვიპყრო, ხანგრძლივი ალყის თვეებში და წმიდათაწმიდა შურისძიების დაუძლეველი წყურვილი დაგვეუფლა.

„როდისღა იქნება?“ — კითხულობდნენ მებრძოლები, მეთაურები, პოლიტმუშაკები, და არც უმატებდნენ სიტყვა „შეტევას“, რადგან უამისოდაც ცხადი იყო რასაც გულისხმობდნენ. ამაზე პასუხის გაცემა შეიძლებოდა მხოლოდ ერთი სიტყვით: „ძალე“. შეტევის დღე და გეგმა მკაცრად იყო გასაიდუმლოებული. მაგრამ, რომ მზადდებოდა, ამის დამალვა შეუძლებელი იყო, ან რა დასამალი იყო!

მძლავრი შეტევისათვის უაღრესად ხელსაყრელი ვითარება იქმნებოდა. ყველა ფრონტზე ინიციატივა წითელი არმიის ხელში გადავიდა. ფაშისტურმა სარდლობამ სამუდამოდ დაკარგა ის უპირატესობანი, რომლებიც მოულოდნელმა თავდასხმამ და სამხედრო ტექნიკის სიჭარბემ შეუქმნა. 1943 წელს გმირმა ზურგმა ფრონტს გაუგზავნა 24 ათასი ტანკი და თვითმავალი ქვემეხი, 35 ათასი თვითმფრინავი, 130 ათასი ზარბაზანი. ჩვენ უკვე გვქონდა უფრო სრულყოფილი იარაღი, ვიდრე მტერს, თანაც დიდი რაოდენობით. ამის შედეგად, როცა 1943 წლის ზაფხულში რამდენიმე დიდი ბრძოლა მოვიგეთ, ჩვენმა არმიამ 300 კილომეტრით წაიწია დასავლეთისაკენ ფრონტის ცენტრალურ ნაწილში, ჩვენთან სამხრეთში კი — 600 კილომეტრით.

რა ვითარებაში იშვა ნოვოროსიისკის იერიშის იდეა?

სტალინგრადის ბრძოლის შემდეგ ჰიტლერმა იგრძნო, რომ შეიძლება კიდევ უფრო სერიოზულ ალყაში მოხვდეს და განსაკუთრებული ძალით ჩაეჭიდა სამხრეთის პლაცდარმს. მას ესმოდა: ტამანის დაკარგვას აუცილებლად მოჰყვებოდა ყირიმის დაკარგვა, ეს საფრთხეს შეუქმნიდა მის ჯარებს უკრაინაში. ტამანი რომ შეენარჩუნებინათ, ფაშისტებმა ძლავრი თავდაცვითი პოზიცია შექმნეს. იგი შავი ზღვიდან აზოვის ზღვამდე იყო გადაჭიმული, შედგებოდა დანაღმული მინდერებით, ტანკსაწინააღმდეგო მავთულხლართებით, ნაყარით, „ძოტებითა“ და „დოტებით“, ჯავშნიანი საცეცხლე წერტილებით დაფარული ორი ზოლისაგან.

ჩვენ გვერდით იბრძოდა ა. ა. გრეჩკოს არმია. მან პირველმა იგრძნო ფაშისტთა გაფთრებული წინააღმდეგობა. აიღებდა ერთ ბორცვს — შეჩერდებოდა, აიღებდა კიდევ ერთს — ისევ შეჩერდებოდა. მახსოვს, ლესელიძე, კოლონინი, მე და პოლკოვნიკი ზარელუა ნაბდებზე ვიწექით. დასვენების დრო გვქონდა და ვბჭობდით, შექმნილ ვითარებაზე. ლესელიძემ თქვა:

— იცით რა? ტამანისა და ყირიმის აღების გასაღები ეს ბორცვები კი არა, ნოვოროსიისკის აღებაა. მოდით, მთავარ ბანაკს ვთხოვოთ მოგვცეს შევსება — 17-20 ათასი კაცი. მოვემზადოთ და დავიწყოთ იერიში.

სწორედ ასე მოვიქეცით. ლესელიძემ მოსკოვში დარეკა, ჩვენი ინიციატივა მოიწონა მთავარსარდლობამ და გლადკოვის დივიზია მოგვცეს. და აი ამით დაიწყო.

ნოვოროსიისკი გერმანელების წინააღმდეგობის მთავარი კვანძი გახლდათ. ფრონტის ხაზის გასწვრივ მძლავრი სიმაგრეების გარდა მათ უამრავი საყრდენი პუნქტი შექმნეს თვით ქალაქში. დიდი საცხოვრებელი სახლები, ქარხნები, ელევატორი, ვაგზალი აღჭურვილი იყო საცეცხლე საშუალებებით, მთელი უბნები გადაკვეთილი იყო გასასვლელებით, ქუჩებში დგამდნენ ბარიკადებს. განსაკუთრებით ძლიერი იყო გამაგრებული ნავსადგური.

გერმანელ ფაშისტთა სარდლობას ეგონა, რომ კარგად იცნობდა საბჭოთა ჯარების ტაქტიკას. წინააღმდეგობის დიდ კვანძებს პირდაპირ კი არ ვიღებდით, უკნიდან ვუვლიდით, მაშასადამე, ნოვოროსიისკს რომ ამაგრებდნენ, იერიშს ამ ადგილას ისინი მაინც არ მოელოდნენ. მოტყუვდნენ. ჩვენი ტაქტიკის თავისებურება მისი მოქნილობა იყო. ერთ-ერთი მიზეზი, რომელმაც გვაფიქრებინა, სწორედ ნოვოროსიისკში გაგვეერღვია მტრის თავდაცვითი პოზიციები, მოულოდნელობის ფაქტორი გახლდათ.

მე-18 არმიამ იმ დროისათვის სადესანტო ოპერაციების დიდი გამოცდილება შეიძინა და, ჩვენი აზრით, ქალაქისათვის, შეიძლებოდა დაგვერტყა არა ორი მხრიდან, როგორც წინათ ვვარაუდობდით, არამედ სამი მხრიდან — ცემესის უბის მარჯვენა და მარცხენა ნაპირებიდან — ესე იგი მცირე მიწიდან და ცემენტის ქარხნების მხრიდან, აგრეთვე ზღვიდან დიდი დესანტით, რომელიც სრულიად მოულოდნელი იქნებოდა მოწინააღმდეგისათვის. სწორედ ასეთი გეგმა მივიღეთ.

მზადდებოდა კიდევ ერთი სიურპრიზი. დიდი დესანტი, ცხადია, დიდმა ხომალდებმა უნდა გადასხან, მათ კი ძალზე ყურადღებით ადევნებდა თვალს მტერი. და აი გადავწყვიტეთ პატარა გემებით გადაგვესხა ჯარი, გარდა ამისა, ვემზადებოდით, რომ ტორპედოები დაგვეშინა საჭირო სიმაგრეებისათვის. ადრე ტორპედო ნაპირისათვის არავის არ დაუშვია: ისინი გათვალისწინებული ზღვაო ბრძოლისა და გემების ჩაძირვისათვის. იმისათვის, რომ ტორპედოები ამოქმედებულიყო ჩანაფიქრის მიხედვით, მეკატარღეებს დიდი ჯაფა დაადგათ.

თუ მტერი გეგმას მიგიხვდა, ცნობილია, რომ იმთავითვე თითქმის განწირული ხარ. ამიტომ პირველი ამოცანა იყო სიიდუმლოს უმკაცრესი დაცვა. აკკრძალეთ ოპერაციასთან დაკავშირებული ყოველგვარი მიმოწერა. მის შემუშავებაში უაღრესად ვიწრო წრე მონაწილეობდა. დაიწყო გულმოდგინე დაზვერვა, იგი, ჩვენი ჩანაფიქრები რომ არ გამჟღავნებულიყო, ფართო ფრონტით მიმდინარეობდა. წარმოებდა მუშაობა მტრის დეზინფორმაციისათვისაც, რამდენიმე გაწაფულად შესრულებულმა ღონისძიებამ მტერი დააჯერა, თითქოს ისევ იუენაია ოზერეიკის რაიონში მზადდებოდა დესანტი.

ოპერაციის პარტიულ-პოლიტიკურ უზრუნველყოფას ნაკლებ მნიშვნელობას არ ვანიჭებდით, ვიდრე მის საბრძოლო მომზადებას. გადავწყვიტეთ იერიშის დაწყებისათვის რადაც უნდა დაგვჯდომოდა ყველა ნაწილში გვყოლოდა კარგად დარაზმული პარტიული ორგანიზაციები. ამიტომ კომუნისტებს შეტევის ყველაზე პასუხსაგებ უბნებზე ვგზავნიდით. განსაკუთრებით ვარჩევდით ხალხს სადესანტო ნაწილებისათვის. ამ ნაწილებში კომუნისტები და კომკავშირელები 60-70 პროცენტს შეადგენდნენ.

მე პოლიტგანყოფილების მუშაკთა უფრო გონივრულ განაწილებაზეც ვფიქრობდი: თითოეული მათგანი ოპერაციის მთელი პერიოდისათვის გარკვეულ ჯარის ნაწილზე იყო მიმაგრებული. მოგვიანებით, დავიზიეს და პოლკებში რომ ვხედებოდი მათ, ვხედავდი, რომ ისინი უდიდესი მგზნებარებით იბრძოდნენ და თავიანთი საბრძოლო სულისკვეთებით აღანთებდნენ სხვებსაც. ბევრი პოლიტმუშაკი გადმოგვყავდა რეზერვიდანაც, რათა ბრძოლების დროს სწრაფად შეგვეცვალა მწყობრიდან გამოსულნი. პარტორგებს ორ-ორი, კომორგებს — სამ-სამი მოადგილე ჰყავდათ. ამრიგად, იმას მივაღწიეთ, რომ ყველა ქვეგანყოფის შემადგენლობაში ყოველთვის ყოფილიყვნენ პარტიული და კომკავშირული ხელმძღვანელები.

როგორც ნოვოროსიისკის განთავისუფლების შემდეგ გამოირკვა, კარგი სამსახური გაგვიწია ჩვენ მიერ შემუშავებულმა „მედესანტის სამახსოვრომ“. შესავლის რამდენიმე აბზაცში ლაპარაკი იყო საბჭოთა არმიის წარმატებებზე ყველა ფრონტზე, ჰიტლერელთა მხეცობაზე, იმაზე, რომ დადგა ჩვენი დროც — გამანადგურებელი დარტყმა მიგვეყენებინა მტრისათვის, შური გვეძია მისი ყველა ბოროტმოქმედებისათვის. შემდეგ ვიძლეოდით პრაქტიკულ რჩევა-დარიგებებს. მოკლედ შევახსენებდით, თუ როგორ უნდა მოიქცეს მებრძოლი გემში ჩაჯდომის მომენტში, თვით გემზე, გადასხდომისა და ბრძოლის დროს. ჩვენ ვცდილობდით წინასწარ გვესწავლებინა მებრძოლებისათვის, თუ როგორ უნდა მოქცეულიყვნენ გაუთვალისწინებელ ვითარებაში. სამახსოვრო თითოეულ მედესანტეს გადავეცით.

„სამახსოვროს“ იდეა ნასესხები მქონდა სამოქალაქო ომის დროის სამხრეთის ფრონტის მებრძოლებისაგან, რომლითაც მეტად დაინტერესებულა იმ დროს ვ. ი. ლენინი და მისი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი ადგილ-

(გაგრძელება მე-3 გვ.)

დასასრული. დასაწყისი იხ. „კომუნისტი“ № 27.

მცირე მიწა

(გაგრძელება)

ბიც აღუნიშნავს. სხვათაშორის, მისი იმ რამდენიმე დებულებით, რომლებსაც განსაკუთრებული ყურადღება მიაქცია ვლადიმერ ილიას ძემ, ესარგებლობდით მთელ პარტიულ-პოლიტიკურ მუშაობაში. მაგალითისათვის მოვიყვან სამხსოვრო სტრიქონებს:

„ამხანაგო კომუნისტო!.. შენ პირველი უნდა ჩაებ ბრძოლაში და უკანასკნელი გამოხვიდე. შენ ფრონტზე უნდა აღზარდო წითელარმიელთა მასა. მაგრამ ყოველ წუთში უნდა შეგეძლოს შაშხანის ხელში აღება და პირადი მაგალითით უჩვენო, რომ კომუნისტს შეუძლია არა მარტო კეთილშობილურად იცხოვროს, არამედ ღირსეულადაც მოკვდეს!“.

იერიშის მომზადების დღეები და ღამეები მაგონდება როგორც ყველაზე დაძაბული მუშაობის, უმძიმესი დატვირთვის პერიოდი. მაგრამ როგორ განსხვავდებოდა ეს მცირე მიწაზე ალყის დღეებისა და ღამეებისაგან! მუშაობა არ გვემძიმებოდა, დატვირთვა გვახარებდა, ყოველი ახალი შეხვედრა ადამიანებთან ძალას გვმატებდა. დესანტის ავანგარდობა ითხოვა საზღვაო ქვეითი ჯარის ცალკე ბატალიონმა, მცირე მიწაზე პირველი გადასხმის გმირების ვ. ა. ბოტილიოვისა და პოლიტნაწილში მისი მოადგილის ნ. ვ. სტარშინოვის მეთაურობით. სწორედ ამ ბატალიონს გადავეცით ალამი, რათა აღემართათ იგი პირველ მაღალ შენობაზე, რომელსაც ნოვოროსიისკში წავართმევდით მტერს. ალამი რომ ჩაიბარა, უდიდეს პატივად მიიჩნია ეს მეორე სტატიის ზემდეგმა, ახალგაზრდა კომუნისტმა ვლადიმერ სმორკეევსკიმ. გაბედულმა მზვერავმა, პირველი დესანტის ბრძოლების გმირმა, ნდობით გულაჩუყებულმა ვლადიმერმა ამხანაგებს შეჰფიცა: „ჩირქს არ მოვცხებ მეზღვაურის ღირსებას!“.

და ბოლოს, არმიის სარდალმა კ. ნ. ლესელიძემ შეკრიბა მეთაურები, რომლებიც უნდა გასძღოლოდნენ ჯარებს საიერიშოდ, და გამოაცხადა დრო „ს“—იერიშის საათი და წუთი 9 სექტემბრის ღამით. აქ საბოლოოდ დაზუსტდა თითოეული ამოცანა. შემდეგ ოპერაციის დაწყებამდე ნახევარი დღით ადრე ჩრდილოეთ კავკასიის ფრონტის სარდალმა ი. ე. პეტროვმა მოიწვია არმიისა და ფლოტის მეთაურთა შემადგენლობის გაფართოებული თათბირი, სადაც თითოეულმა მოახსენა, რომ მზად არის.

ყველა მსროლელ ნაწილში, სადესანტო რაზმში და გემებზე შეტევამდე ერთი საათით ადრე გაიმართა მიტინგები. ძალიან ბევრი რამ გვქონდა სათქმელი მებრძოლებისათვის, მანამდე ხომ ამაზე ლაპარაკი არ შეიძლებოდა. მაშასადამე, ყველაზე საჭირო სიტყვები უნდა შეგვერჩია. მე ბევრ მიტინგს დავესწარი. დავრწმუნდი, რომ იერიშის შესახებ ბრძანებას ჯარისკაცები უდიდესი კმაყოფილებით და, მე ვიტყოდი, სიხარულით შეხვდნენ.

დადგა დრო, რომელსაც ყველანი 255 დღე-ღამეს ველოდით. სარდლის სამეთვალყურეო პუნქტი მოეწყო მარკოტხის ქედზე. აქედან ხელისგულივით მოჩანდა ცემესის უბე, ნავსადგური, და ქალაქის მნიშვნელოვანი ნაწილი.

ღამეა. ოპერაციის დაწყებამდე კიდევ არის დრო, მაგრამ აქ უკვე ბევრმა ხალხმა მოიყარა თავი. აქ არიან არმიის სარდალი, შტაბის უფროსი გენერალი ნ. ო. პავლოვსკი და შტაბის ოფიცერთა ჯგუფი, არტილერიის სარდალი, გენერალი გ. ს. კარიოფილი და მისი თანაშემწეები, სხვა გვარეობათა ჯარების სარდლები. დაძაბულ სიჩუმეს ტელეფონის ზარი არღვევს ხოლმე, მზვერავებმა მოგვახსენეს, მტრის არავითარი მოძრაობა არ შეინიშნებაო. დროდადრო კანტიკუნტად გაისმის ქვემეხის სროლა, სადღაც სკდება უმისამართო ჭურვი — და ისევ სიჩუმე ისადგურებს. რატომღაც ხმადაბალი, ლამის ჩურჩულით ვლაპარაკობდით. ოფიცრები და გენერლები წამდაუწუმ დასცქერიან საათს.

და აი დადგა დრო „ს“ — 2.44. ვიცოდი, რომ ამ წუთს დაიქუხებდა 800 ქვემეხი და 227 „კატიუშა“, ცაში აიჭრებოდა 150 ბომბდამშენი. რა თქმა უნდა, წარმოდგენილი მქონდა დარტყმის ძალა, მაგრამ იმან, რაც გავიგონე, გამაოცა. გეგონებოდა, ქვეყანა იქცევაო.

საარტილერიო მომზადება თხუთმეტ წუთს გაგრძელდა. ამ ხნის მანძილზე წინასწარ გათვალისწინებულ მიზნებს 35 ათასი ჭურვი დავაყარეთ. იერიშზე გადავიდნენ მცირე მიწის საზღვაო ქვეითი ჯარისკაცები და მსროლელი ნაწილები — ტყუილად როდი გვეკავა ამდენ ხანს სანაპირო ზოლის ეს ძვირფასი ერთი მტკაველი მიწა. მეორე მხრიდან იერიში დაიწყეს ცემენტის ქარხნების რაიონიდან. ბრძოლაში ჩაება, როგორც გათვალისწინებული გვქონდა, საზღვაო დესანტიც.

ქალაქში გაჩენილმა ხანძრებმა გაანათა ცემესის უბე. მე გავცქეროდი წყვდიადს გელენჯიკის მხარეს, მაგრამ მხოლოდ ნავსადგურის მახლობლად დავინახე იმ „გამრღვევი“ კატარღების პირველი ჯგუფი, რომლებმაც უდიდესი სიჩქარით ჩაიქროლეს და მოსპეს დაბრკოლებანი. ეს მოხდა არტმომზადების დაწყებიდან ექვსი წუთის შემდეგ. გაჩნდა პირობითი ნიშანი — „გზა ხსნილია“. რამდენიმე წუთის შემდეგ უბეში უდიდესი სიჩქარით შემოიჭრნენ კატარღები, რომლებმაც მძიმე ტორპედოს ცეცხლი დაუშინეს დასავლეთისა და აღმოსავლეთის მოლებს. თავზარდამცემმა დარტყმამ მიანგრ-მოანგრია სანაპირო გამაგრებანი. ნაპირი კვამლსა და ცემენტის მტვერში გაეხვია. ამან დაიფარა გადამსხმელი კატარღები მტრისაგან, და ზუსტად თხუთმეტი წუთის შემდეგ, ესე იგი არტმომზადების დამთავრების მომენტში ბოტილიოვის ბატალიონი უკვე ნავმისადგომთან იბრძოდა. ნახევარ საათში მტრის სასტიკ ცეცხლში გადასხდა დაზგის ტყვიამფრქვევებით, ნაღმსატყორცნებით, ტანკსაწინააღმდეგო თოფებით შეიარაღებული 800 კაცი.

ყველაფერი აირდაირია ცემესის უბეში, სხვადასხვა მხრიდან მოქროდნენ კატარღები და მოხვევისას ყალყზე აყენებდნენ ტალღებს, გეგონებოდათ, ეს-ეს არის ერთმანეთს შეეჯახებიანო. მაგრამ ყველაფერი ზუსტად იყო გაანგარიშებული. ტორპედიან კატარღებს მოჰყვებოდნენ ქვემეხიანი ნავები, საგუშაგო კატარღები, სეინერები — თითოეული გემი თავისი მარშრუტით მიდიოდა. ზედიზედ შევუტიეთ ხე-ტყის, ელევატორის, ნავთობჩასასხმელ და საიმპორტო ნავმისადგომებს. აფთქებებისა და ხანძრების ცეცხლი კარგად ანათებდა უბეს ნავსადგურის რაიონში. აქ, მართლაც რომ, თუხთუხებდა წყალი.

როგორც კი ბოტილიოვის ბატალიონმა ხელთ იგდო ხე-ტყის ნავმისადგომი, ცემენტის ნავმისადგომს დააცხრა 1339-ე მსროლელი პოლკი ს. ნ. კადანჩიკის მეთაურობით. და თუმცა მთელმა პოლკმა ვერ მოახერხა გადასხდომა, მაგრამ ისინი, ვინც ნაპირს მოეჭიდა, საბრძოლო აღტკინებით ეკვეთებოდნენ ხოლმე მტრის გამაგრებებს. დილით მათ ხელთ იგდეს ძლიერი საყრდენი პუნქტი — ცემენტის ქარხანა „პროლეტარი“. მეორე ღამეს მათ პოლკის დანარჩენი ქვეგანაყოფები შეუერთდნენ.

სამეთვალყურეო პუნქტში განუწყვეტლივ რეკავდა ტელეფონი. ყველა შენაერთთან საიმედო კავშირი გვქონდა. უაღრესად მშვიდად და მტკიცე რწმენით ხელმძღვანელობდა ბრძოლას არმიის ნიჭიერი სარდალი. ბრძოლის დროს ოპერატიულად გადააჯგუფებდა ხოლმე ნაწილებს, შეჰყავდა რეზერვები, გზავნიდა მაშველ ძალას იქ, სადაც საფრთხე იქმნებოდა.

პირველ წუთებში თავზარდაცემული მტერი გონს მოეგო. ცეცხლით ალაპარაკდა თითოეული სახლი, თითოეული უბანი. ჰიტლერელებმა განსაზღვრეს ჩვენ მიერ ხელში ჩაგდებული პლაცდარმის საზღვრები და არტილერიის ცეცხლი დაუშინეს მას. მაგრამ არტილერია ახლდა ჩვენს შემტევ ნაწილებსაც. ჩვენმა მფრინავებმა ისე დაგეგმეს თავიანთი ძოქმედება, რომ ზედიზედ ჩამოეყარათ ბომბები მტრის მეერ დაკავებულ ტერიტორიაზე. ცაში განუწყვეტლივ იყვნენ მეშტურმეები — ერთ დღეში ისინი ექვს-შვიდ გაფრენას აწყობდნენ.

მეორე ღამეს ელექტროსადგურის რაიონში გადასხდა 1337-ე პოლკი. მათთან ერთად გადავიდა 318-ე მსროლელი დივიზიის მეთაური პოლკოვნიკი ვ. ა. ვრუცკიც. მაგრამ მასთან კავშირი დაირღვა. სარდალს სახეზე ვამჩნევდი შეშფოთებას. ასეული, ბატალიონი კი არა, თითქმის მთელი დივიზია, თანაც მთავარი დარტყმის მიმართულებით გაყვანილი, არაფერს გვატყობინებდა.

ლესელიძემ ბრძანა პასუხისმგებელი ოფიცერი გაეგზავნათ ელექტროსადგურის რაიონში, მოეხახა ვრუცკი, გარკვეულიყო ვითარებაში და დაუყოვნებლივ მოეხსენებინა. მე დავფიქრდი და შევთავაზე სარდალს ეს საქმე ჩემი მოადგილისათვის — პახომოვისათვის დაევალებინა. სარდალი კარგად იცნობდა მას და სწრაფად დამეთანხმა, მაგრამ ოპერატიული განყოფილების უფროსს უბრძანა განყოფილებიდან მისთვის კაპიტანი პუშიცკი გაეყოლებინა.

— წაიყვანეთ ჩემი „ვილისი“, თქვა მან.

მათ უნდა შეეღწიათ ქალაქში წინა ხაზის გავლით, გვერდი აეცილათ ზონისათვის, რომელსაც ძლიერ ცეცხლს უშენდნენ, ეპოვათ ვრუცკი, გამოცდილი თვალით შეეფასებინათ ყველაფერი, აღენიშნათ რუკაზე და რაც შეიძლება მალე დაბრუნებულიყვნენ. საბედნიეროდ, ორივე უვნებელი დაბრუნდა. თუმცა სარდლის მანქანა, რომელიც მათ ჭარხანა „ოქტიაბრის“ რაიონში დატოვეს, დაბომბეს. მათ მრავალი დაბრკოლება გადალახეს, ნაპირის გასწვრივ გაყვანილ წყალსადინარ მილში გაძვრნენ და გამოვიდნენ რომელიღაც მოედანზე, რომლის პირდაპირ იყო ელექტროსადგური, მარჯვნივ კი გრძელი შენობა, საიდანაც ფაშისტები განუწყვეტლივ გვიშენდნენ ცეცხლს. ელექტროსადგურამდე შვიდასიოდე მეტრი რჩებოდა, მაგრამ გზა იქითკენ მხოლოდ ღია მოედნის გავლით ან ქვანახშირის გროვის უკან მდებარე შენობის გაყოლებით მიდიოდა. გადაწყვეტილება სწრაფად მიიღეს. პუშიცკი ქვანახშირის ბორცვების უკან მიცოცავს, პახომოვი კი თავქუდმოგლეჯილი გარბის საშიში უბნის გავლით. მერე ის სერიოზულად გვარწმუნებდა, მსოფლიოს საუკეთესო სპრინტერიც კი ვერ დამეწეოდაო. თუმცა სახიფათო იყო, მაგრამ იმავე გზით დაბრუნდნენ, თან ერთი კი არა, ორი რუკა და დაზვერვის პატაკები მოიტანეს და ამით საშუალება მოგვცეს არმიის სამხედრო საბჭოსათვის მიგვეწოდებინა ცნობები ვითარების შესახებ. სამწუხარო ცნობაც მოგვიტანეს: პოლკოვნიკ ვრუცკის მძიმე კონტუზია მოსვლოდა, თვალიც დაუკარგავს და ხელშიც დაჭრილა. მაშინვე ყველაფერი ვიღონეთ დივიზიის იმ ნაწილების დასახმარებლად, რომლებიც ნელა, მაგრამ მტკიცედ მოიწევდნენ წინ. დივიზიის მეთაურის მოვალეობის შესრულება დროებით შტაბის უფროსს დავაკისრეთ.

ქუჩებში ბრძოლები იყო გაჩაღებული, ზედიზედ მოდიოდა ცნობები: აღებულია ვაგზალი და იქ აღმართულია საზღვაო ალამი; აღებულია „ნაცრისფერი სახლი“; აღებულია „წითელი სახლი“; ჩვენები შეიჭრნენ სკოლაში; განთავისუფლებულია 103-ე უბანი... მაგრამ ყოველ ამას თან სდევდა სამწუხარო ცნობებიც: მოკლულია 318-ე დივიზიის პოლიტგანყოფილების უფროსი პოდპოლკოვნიკი ა. ტიხოსტუპი... მოკლულია არმიის პოლიტგანყოფილების ინსტრუქტორი მაიორი პ. ისაევი... მოკლულია არმიის პოლიტგანყოფილების ინსპექტორი მაიორი ა. ცედრიკი... მანამდე ცოტა ხნით ადრე დაიღუპა მ. ვიდოვი, მოგვიანებით ანაპასთან დაიღუპა 83-ე საზღვაო ბრიგადის პოლიტგანყოფილების უფროსი კ. ლუკინი.

მახსენდება, ჩვენ ერთად შევიარეთ რუმინელთა ერთ-ერთ ბლინდაჟში, რომელიც ქვიშიან ნაპირზე აეშენებინათ. ძალიან ცხელოდა, და ლესელიძეს, მე, ზარელუასა და ლუკინს გვინდოდა ცოტა ხნით მაინც ჩრდილს შევფარებოდით. მაგრამ ბლინდაჟიდან ისმოდა რაღაც შარიშური, განუწყვეტელი ტაკა-ტუკი, ოღონდ სულ ჩუმად. მე ვთქვი:

— ეს ალბათ საათის მექანიზმია. ეტყობა, ბომბი ჩაუდვიათ. მოდით, გავიდეთ აქედან.

და ჩვენ ჰაერზე გამოვედით, ბლინდაჟს მოვშორდით, ნაბადი დავაფინეთ და დავწექით. ლუკინიც იქვე, სულ ახლოს დაწვა. შორს ცვივოდა ბომბები, მთელი ნაპირი ქვიშის ბარხანებში გახვეულიყო. აფეთქებათა გრუხუნი რომ მიწყდა, წამოვდექით. ამხანაგს დავუძახე:

— ლუკინ! ლუკინ!

დუმს. მივედით — და მკვდარია. არც ერთი ნაკაწრი, არაფერი არ ეტყობოდა. ჰაერის ტალღას მოეკლა.

მაგრამ მეგობარს რა მოკლავს, ძმებო,
მხოლოდ შენ გვერდით იგი აღარ დგას,
თავის სისხლს ვეღარ გაგიზიარებს,
ვერც მოიყუდებს შენს წყლის მათარას..

კარგად უთქვამს პოეტს. გონებით ყველაფერი მესმოდა: ბრძოლაა, და მსხვერპლი გარდუვალია. მაგრამ გულში აუტანელ ტკივილს ვგრძნობდი. თვითონ ვწერდი წერილებს ქვრივებს, ჩემი ერთი მუჭა მიწა აყრია ამხანაგების საფლავებს, ჩემი ავტომატის ცეცხლის ხმა გაისმოდა სამგლოვიაროო სალუტის ზალპში. პარტიის ერთგული შვილები იყვნენ, პარტიის სახელით მოუწოდებდნენ ისინი მეომრებს სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლისათვის, მოუწოდებდნენ სიცოცხლე არ დაეზოგათ სამშობლოსათვის. და ბრძოლაში ისინი პირველნი უჩვენებდნენ იმის მაგალითს, რასაც მოუწოდებდნენ სხვებს, აღფრთოვანებდნენ მებრძოლებს. მათ ბოლომდე შეასრულეს ლენინის განაწესი — პირადი მაგალითით დაამტკიცეს, რომ კომუნისტს შეუძლია არა მარტო კეთილშობილურად იცხოვროს, არამედ ღირსეულადაც მოკვდეს.

7.

ექვს დღე-ღამეს გრძელდებოდა ბრძოლები ნოვოროსიისკში, არ ჩამოვთვლი ნაწილების და შენაერთების ნომრებს, არ მოვიყვან ციფრებს — იერიში დაწერილებით არის ასახული სამხედრო-ისტორიულ ლიტერატურაში. მთავარია სხვა. რამ: მეომართა შეტევითი აღტკინება, კეთილშობილური მძვინვარება ისეთი დიდი იყო, რომ მათ უკვე ვეღარაფერი შეაჩერებდა. ყოველდღიურად და ყოველ საათს მხედრული გმირობის მოწმენი ვიყავით. ერთი ამბავი მაინც უნდა გიამბოთ.

საზღვაო ქვეითი ჯარისკაცების ასეულმა სამჯერ წარუმატებლად მიიტანა იერიში ფაშისტთა გამაგრებებზე. ასეულის მეთაურმა ივანოვმა გადაწყვიტა შეექმნა ნებაყოფლობითი მოიერიშე ჯგუფი გარღვევისათვის. ჯგუფში შევიდა თერმეტი კაცი ასეულის პარტორგის ვალიულინის და კიდევ ოთხი კომუნისტის მეთაურობით. გადამწყვეტი დარტყმით მათ გაარღვიეს მტრის თავდაცვა, და მათ მიჰყვნენ მებრძოლები, მაგრამ ქუჩის ბოლოს ფლანგის ცეცხლმა შეაჩერა მათი წინსვლა. მაშინ ვალიულინმა ზემდეგ დიაჩენკოს უთხრა: „ტყვიამფრქვევი რომ დადუმდება, საიერიშოდ დარაზმე მებრძოლები“. და გაცოცდა. ზედ სარდაფის სარკმელთან, საიდანაც ტყვიამფრქვევს გვიშენდნენ, იგი დაეცა, მაგრამ გასისხლიანებული მაინც ეკვეთა ამ სარკმელს. პოზიცია ავიღეთ.

სალახუტდინ ვალიულინს კარგად ვიცნობდი მცირე მიწიდან. იგი საუკეთესო პარტორგი გახლდათ. ხელს ვაწერდი მისი დაჯილდოების ფურცელს და ვფიქრობდი ასეთი გმირობის არსზე, უდავოა, კაცმა იცოდა, რომ ნაღდი სიკვდილი ელოდა. მაგრამ არა მგონია, ამ დროს გაეფიქრა „ახლა გმირობას ჩავიდენო“. არა, ეს ვაჟკაცობა თვალში საცემი კი არა, სიტყვაძუნწი, მე ვიტყოდი, მოკრძალებულია, რომელსაც განსაკუთრებით აფასებდა, თუ ვიმსჯელებთ რომან „ომი და მშვიდობის“ მიხედვით, ლ. ნ. ტოლსტოი. და გმირობა ამ სიტყვის ტოლსტოისეული გაგებით იყო: ადამიანი იქცევა ისე, როგორც უნდა იქცეოდეს, მიუხედავად ყველაფრისა.

რა თქმა უნდა, სიკვდილის შიში ჩვეულია ადამიანისათვის, ეს ბუნებრივია. მაგრამ კრიზისულ ჟამს გადაწყვეტილება თითქოს თავისთავად მოდიოდა და მთელი წინა ცხოვრებით იყო მომზადებული. მაშასადამე, არის რაღაც მიჯნა, რაღაც წამი, როცა პატრიოტ მეომარში სამშობლოს წინაშე ვალის შეგნება ახშობს ძიშის გრძნობასაც, ტკივილსაც, სიკვდილზე ფიქრსაც. მაშასადამე, გმირობა ანგარიშმიუცემელი მოქმედება კი არ არის, არამედ იმ საქმის სამართლიანობისა და სიდიადის რწმენა, რომლისთვისაც კაცი შეგნებულად სწირავს სიცოცხლეს.

„ომის სამართლიანობის რწმენა, წერდა ვ. ი. ლენინი სამოქალაქო ომის წლებში, იმის შეგნება, რომ საკუთარი სიცოცხლის განწირვა აუცილებელია საკუთარი ძმების კეთილდღეობისათვის, სულიერად ამხნევებს ჯარისკაცს და აიძულებს არნახული გაჭირვება გადაიტანოს... ეს იმით აიხსნება, რომ თოფქვეშ დამდგარმა ყოველმა მუშამ და გლეხმა იცის, რისთვის იბრძვის და შეგნებულად ღვრის თავის სიხხლს სამართლიანობისა და სოციალიზმის გამარჯვებისათვის“.

ლენინის ეს ჩინებული სიტყვები ღრმად და ზუსტად გვიჩვენებს ხალხის ზნეობრივი ძალის სათავეებს, ჩვენი ხალხის იმ უკვდავი გმირობის სათავეებს, როძელიც მან დიდი სამამულო ომის წლებში ჩაიდინა სამართლიანობისა და სოციალიზმის გამარჯვებისათვის.

16 სექტემბერს მოსკოვმა სალუტი მისცა ჩრდილოეთ კავკასიის ფრონტისა და შავი ზღვის ფლოტის მამაც ჯარებს. დიადი ორთაბრძოლა დამთავრდა. მოშიშვლებულ უბანზე, სადაც პატარა სოფელი სტანიჩკა მდებარეობს, ჩვენმა მეომრებმა გაუძლეს შვიდთვიან ალყას და გაიმარჯვეს, ჰიტლერელებს ეკავათ დიდი ქალაქი, რომელიც აუღებელ ციხესიმაგრედ გადაექცეათ, და ჩვენ ისინი ექვს დღეში გავყარეთ იქიდან.

სამშობლომ დიადად შეაფასა ქალაქის განმათავისუფლებელთა უმაგალითო გმირობა და მამაცობა. ცხრამეტ შენაერთსა და ნაწილს ნოვოროსიისკის საპატიო სახელი მიენიჭა. ათასობით ჯარისკაცი და ოფიცერი საბჭოთა კავშირის ორდენებითა და მედლებით დაჯილდოვდა. რამდენიმე ათეულ მეომარს, რომლებმაც განსაკუთრებული გმირობა გამოიჩინეს, საბჭოთა კავშირის გმირის საპატიო წოდება მიენიჭა.

ნოვოროსიისკის დესანტი, რომელშიც ყველა გვარეობის ჯარები მონაწილეობდნენ, ერთ-ერთი უდიდესი დესანტი იყო დიდ სამამულო ომში.

ნოვოროსიისკის ბრძოლა გასული ომის ისტორიაში შევიდა როგორც გამარჯვებისადმი, მხედრული მამაცობისა და სიქველისადმი საბჭოთა ადამიანების უდრეკი მისწრაფების, ლენინური პარტიისადმი, სოციალისტური საშმობლოსადმი უსაზღვრო ერთგულების ერთ-ერთი მაგალითი.

უმაღლესი მთავარსარდლობის ბრძანებას რადიოთი ვისმენდი ნახევრად დანგრეულ შენობაში, სადაც პარტიის საქალაქო კომიტეტი მოთავსდა. ქალაქის მოსახლეობის მიტინგი არ მოგვიწყვია: მოსახლეობა არ იყო. მერე ქუჩებში ჩავიარეთ. არც ქუჩები იყო. მხოლოდ ნანგრევები ჩანდა. მთელი ქალაქი ნაცარტუტად ქცეულიყო. რომელიღაც სარდაფში ერთი მოხუცი დედაკაცი ვიპოვეთ კატასთან ერთად, ეს იყო და ეს. მახსოვს, იქ იყო კიდევ ელევატორი, იქვე მეზღვაურთა კლუბი. წინადღეს ფაშისტებმა ჩვენები ხელთ იგდეს, ამ ადგილას მორეკეს, ნავთი გადაასხეს და დაწვეს. შემზარავი ამბავია.

მესაანგრეები მუშაობდნენ. ათასობით ნაღმს, ფუგასს, აუფეთქებელ ბომბსა და ჭურვს პოულობდნენ და ქალაქგარეთ გაჰქონდათ. გლეჯდნენ წარწერებს: „ყოველი მცხოვრები, რომელიც ქალაქში აღმოჩნდება, ადგილზე დაიხვრიტება“. ფაშისტებს ეშინოდათ ჩვენი ადამიანებისა... მეზღვაურთა კლუბის წინ კარტოფილი ეთესა. აქ წინ გავედი. კოლონინი მეუბნება:

— სად მიძვრები?

— შენ სამხედრო საბჭოს წევრი ხარ, — ვუპასუხე მე, — მე კი პოლიტგანყოფილების უფროსი. მე ორი ნაბიჯით წინ უნდა ვიაროო.

ნოვოროსიისკის განთავისუფლების შემდეგ გვინდოდა ოდნავ მაინც მოგვეთქვა სული, მაგრამ არც ერთი საათით არ შეიძლებოდა გაჩერება. წარმატებულმა იერიშმა მთელ პლაცდარმზე შეტევის შესაძლებლობა მოგვცა. გერმანელები თავქუდმოგლეჯილი გაურბოდნენ ჩვენი ჯარების დაუოკებელ შეტევას, ჩვენ ავიღეთ ეგრეთ წოდებული ეშმაკის კარი, და ანაპის გზა ხსნილი იყო. ჰიტლერული სარდლობა იძულებული გახდა ოპერაცია „კრიმჰილდა“ (ტამანის ნახევარკუნძულიდან ჯარების გეგმაზომიერი გადასროლა) შეეცვალა „ბრუნჰილდათი“ (საჩქარო ევაკუაციით). მაგრამ ვერც ამ ზღაპრულმა ქალბატონმა უშველა.

გარიჟრაჟისას გზაზე მივქროდით და შეგვატყობინეს, წინ ჩვენი ავიაცია გერმანულ ნაწილებს უტევსო. მანქანაში ვიუავით კოლონინი, ზარელუა, მე და ადიუტანტი კრავჩუკი. როგორც ჩანს, უკვე გამომიმუშავდა ალღო, რომელიც ბრძოლის ქარცეცხლში უვითარდება ადამიანს, და შევძახე:

— ბიჭებო, ახლა დაგვბომბავენ!

მანქანიდან გადმოვცვივდით და იქვე გზის პირას ჩავწექით, და მაინც ძლივს გადავურჩით ჩვენსავე ავიაციას. მაგრამ აქ მფრინავს ვერაფერს დაუბრალებ. მაშინ ყველა შეტევითმა აღტკინებამ შეიპყრო, ყველანი წინ მივისწრაფვოდით.

1943 წლის 21 სექტემბერს ჩვენი არმიის სატანკო და ქვეითმა შენაერთებმა მძლავრი დარტყმით გაათავისუფლეს ქალაქი და ნავსადგური ანაპა — მტრის წინააღმდეგობის მთავარი კვანძი ყირიმის გზაზე. შეტევა იმდენად თავბრუდამხვევი იყო, რომ დამპყრობლებმა მთელი აღლადიდება, მთელი ნაძარცვი და ზღვაში გასასვლელად გამზადებული ნავთობით სავსე 16 გემიც კი მიატოვეს.

ჩვენი ჯარების შეტევის ძალა დღითიდღე მატულობდა. ენთუზიაზმი ბრძოლებში შეძენილ გამოცდილებასთან ერთად მძლავრი, უძლეველი ძალა იყო. მაგრამ არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება ითქვას, თითქოს წარმატებას იოლად ვაღწევდით. ჩვენ გზას გვიღობავდნენ გააფთრებული, ძლიერი, კარგად შეიარაღებული ჰიტლერელთა ნაწილები. დროის მოგების მიზნით მათ გულმოდგინედ გაემაგრებინათ თავიანთი უკანასკნელი პოზიციები ყირიმის მისადგომებთან. განწირულნი გააფთრებით ებღაუჭებოდნენ ეროვნულ [illegible] პუნქტთითოეულ მაღლობს. და მხოლოდ ჩრდილოეთ კავკასიის ფრონტის არმიების, შავი ზღვის ფლოტის [illegible] საზღვაო ქვეითი ჯარისა და ავიაციის და აზოვის ფლოტილიის განუწყვეტელი შეტევის შედეგად 1943 წლის 9 ოქტომბერს ტამანის ნახევარკუნძული საბოლოოდ გავათავისუფლეთ.

ქერჩის სრუტის ნაპირზე ჩვენ ვნახეთ სურათი, რომელმაც შეგვზარა ჰიტლერელთა მხეცობით. მეთაურთა ჯგუფთან ერთად მე გავცქეროდი მოწინააღმდეგის მიმავალ სატრანსპორტო გემებს, რომლებიც ძლივს მოჩანდნ დურბინდში. ჩვენ კარგად ვხედავდით, როგორ გადაუჭრეს მათ გზა ჩვენმა ბომბდამშენებმა და ავიაგამანადგურებლებმა. მაგრამ როგორც კი მივიდოდნენ მიზნამდე, თვითმფრინავები უკან ბრუნდებოდნენ. ვერაფერი ვერ გაგვეგო. მერე პილოტებმა მოგვახსენეს: ხომალდები გემბანები ბავშვებითა და ქალებით აუვსიათ. მფრინავებს არ შეეძლოთ ბომბის დაშენა: გემბანზე ძალით არეკილ ხალხი საფარი იყო ფაშისტებისათვის, რომლებიც ტრიუმფში მოკალათებულიყვნენ.

წინ ყირიმი იყო. ჯარებს წაუკითხეს ჩრდილოეთ კავკასიის ფრონტის სარდლობის 1943 წლის 9 ოქტომბრის № 51 ბრძანება.

„სახელოვანი და სახელმოხვეჭილია მე-18 არმიის ჯარების საბრძოლო გზა, — ნათქვამი იყო ბრძანებაში. — გმირული ბრძოლები მცირე მიწაზე, მისხაკოში, ნოვოროსიისკის მთებში, ნოვოროსიისკის — ქალაქისა და ნავსადგურის მამაცური და გაბედული იერიში — აი მე-18 არმიის დიდების გზა. მე-18 არმიის ჯარებმა, რომლებმაც ხელთ იგდეს ქალაქები ანაპა და ტამანი, პირველმა შეასრულეს ტამანზე მტრის განადგურების საბრძოლო ამოცანა“.

1943 წლის 31 ოქტომბერს ღამით ქერჩის სრუტეში გავიდნენ სადესანტო გემები, რომლებზეც იყვნენ 318-ე ახლა უკვე ნოვოროსიისკის მსროლელი დივიზიის მებრძოლები. ძლიერ შტორმში, განუწყვეტელ საარტილერიო ცეცხლში გაიარეს მათ დანაღმული ოცდაათკილომეტრიანი ზოლი და წარმატებით გადასხდნენ ყირიმის ნაპირას. ქერჩის მახლობლად მდებარე მეთევზეთა დაბა ელტიგენის რაიონში.

გადასხდომის წინ უმაღლესი მთავარსარდლის ბანაკის წარმომადგენელმა მარშალმა ს. კ. ტიმოშენკომ გვითხრა, 318-ე დივიზიის დესანტის წარმატება ყირიმის განთავისუფლების საწინდარიაო. როგორც ვიცით, მისი სიტყვები სავსებით გამართლდა.

აი, არსებითად ყოველივე, რაც ჩემთვის დაკავშირებულია „მცირე მიწის“ ცნებასთან. ეს არის დიდი სამამულო ომის ერთი ფურცელი მხოლოდ ერთი, მაგრამ დაუვიწყარი ფურცელი.

უმაღლესი მთავარსარდლის ბრძანებით ჩვენ ეშელონებში ვსხდებოდით და მე-3 უკრაინის ფრონტის ეანკარგულებაში მივდიოდით. მცირე მიწაზე ბრძოლების შემდეგ, ნოვოროსიისკის იერიშის შემდეგ ეს, ლამის დასვენებად გვეჩვენებოდა. მაგრამ ომში ცხოვრება სწრაფად იცვლება, ბედი თურმე სხვას გვიქადდა.

1943 წლის 6 ნოემბერს ჩვენმა ჯარებმა გაათავისუფლეს კიევი და ათ დღეში 150 კილომეტრით წაიწიეს დასავლეთისკენ. ბევრი დასახლებული პუნქტიდან, მათ შორის ჟიტომირიდან და ფასტოვიდან გააძევეს მოწინააღმდეგე. გადაჭრილი იყო დიდმნიშვნელოვანი კომუნიკაციები, რომლებიც „ცენტრისა“ და „სამხრეთის“ არმიათა ჯგუფებს აკავშირებდა. აშკარა იყო, რა საშიშ მდგომარეობაში აღმოჩნდნენ ჰიტლერელთა ჯარები. გერმანელ ფაშისტთა სარდლობამ, რომელმაც ახალი ძალები გადმოისროლა საფრანგეთიდან, ჟიტომირისა და ფასტოვის საბრძეთით თავი მოუყარა თხუთმეტამდე სატანკო, მოტორიზებულ და ქვეით დივიზიას. ნათელი იყო ჰიტლერის გეგმაც — შემოეტია სამხრეთ-დასავლეთიდან, მოესპო ჩვენი პლაცდარმი დნეპრის მარჯვენა ნაპირზე და ქვლავ დაეპყრო კიევი. ფაშისტებმა მოახერხეს გარღვევა და მეორედ აიღეს ჟიტომირი.

სწორედ ამ გარღვევის ლოკალიზაცია, მოწინააღმდეგის წინსვლის შეჩერება ებრძანა ჩვენს მე-18 არმიას, კატუკოვის სატანკო არმიასა და სხვა შენაერთებს.

გზაში ჩვენ პირველი უკრაინის ფრონტისკენ გადავუხვიეთ, რომელსაც გენერალი ნ. თ. ვატუტინი სარდლობდა. მტერი ამ დროისათვის უკვე ჟიტომირის გზატკეცილის 74-ე კილომეტრზე იყო და უკრაინის დედაქალაქისაკენ მოიწევდა.

ეშელონი, რომელშიც სამხედრო საბჭო, არმიის შტაბი და პოლიტგანყოფილება იყო, პირველი გავიდა. მას კვალში ეიდგნენ არმიის შენაერთებისა და ნაწილების ეშელონები. ჩქარა მივდიოდით და მხოლოდ ორთქლმავლების გამოსაცვლელად ვჩერდებოდით. ღამით გავიარეთ ბაგლეის სადგური — ეს სულ ექვს კილომეტრზეა დნეპროძერჟინსკიდან. შევჩერდით მეორე სადგურში, ასევე ძალიან ახლოს. და აი მე დავუბრუნდი მშობლიურ ადგილებს.

ვაგონიდან გამოვედი, ქარი ქროდა, ცივოდა, ირგვლივ წყვდიადი იყო. გავცქეროდი ამ წყვდიადს და ასე მეგონა, მშობლიური „ძერჟინსკის“ — იმ ქარხნის კვამლის სუნს ვგრძნობდი, სადაც მამაჩემი მუშაობდა, სადაც დაიწყო ჩემი შრომითი გზა — ჯერ მეცეცხლური ვიყავი, შემდეგ კი ძალური საამქროს ინჟინერი. ისე გამიწია ბედმა გულმა, ისე მომწყურდა თუნდაც ერთი დღით, თუნდაც ერთი საათით, რამდენიმე წუთით მაინც გადამეხედა იქაურობისათვის. წინადღეს დედის წერილი მივიღე, უკვე დაბრუნებულიყო ევაკუაციიდან. წერილში იგრძნობოდა, რომ ბევრი რამ გადაეტანა.

მაგრამ შეჭიკვლა ორთქლმავალმა, სწრაფად შევახტი ვაგონს, და შინ დაბრუნება, ახლობლების ნახვა ბევრად გვიან მომიხდა, უკვე ომის შემდეგ..

8.

ჩვენი ეშელონი გოსტომელის სადგურში განტვირთეს, შტაბი სოფელ კოლონშჩინაში განლაგდა.

იქ იშვიათად მიხდებოდა

მცირე მიწა

(დასასრული)

მე თან გავიყოლიე ადიუტანტი ი. კრავჩუკი და ერთი მეავტომატე. თადარიგიანმა შოფერმა მოასწრო მანქანაში ჩაეწყო ოცდაათიოდე ხელყუმბარა. მთელ ქუჩაზე გუგუნებდნენ მომართული მანქანები. უახლოესი პოლკის საკომანდო პუნქტს მივაშურეთ. სრულიად აუცილებელი ცნობები მივიღეთ და სწრაფად განვაგრძეთ გზა. წინა ხაზიდან კილომეტრ-ნახევარზე ნაომსატყორცნის ძლიერი ცეცხლის გამო იძულებული გავხდით მანქანა დაგვეტოვებინა. სწრაფად წავედით იქით, საიდანაც სროლის ხმა მოდიოდა, და მალე ტრანშეას გადავაწყდით. დაჭრილები კვნესოდნენ, ყმაწვილი ლეიტენანტი რაღაცის თქმას ლამობდა. ოციოდე მეავტომატე ბრუსტვერზე მიწოლილი ისროდა. შიგადაშიგ გაისმოდა დაზგის ტყვიამფრქვევის მოკლე ჯერი. სიბნელიდან შეშინებული ხმა შემომესმა:

— უნდა დავიხიოთ!

— ხმა ჩაიწყვიტე, ლაჩარო! — შეუძახა ლეიტენანტმა.

ამ დროს ჯერ არ ვიცოდი, როგორი იყო აქ ვითარება. არ ვიცოდი, რომ ტრანშეის ეს მეორე ხაზი ფაშისტების იერიშის შემდეგ პირველ ხაზად ქცეულიყო. არ ვიცოდი, რომ მტერს გადაეწყვიტა გამაგრების შესაძლებლობა არ მოეცა ჩვენთვის და კვლავ წამოეწყო იერიში. ეს მაშინ გავიგე, როცა დავიხანე, ქვეითთა მეჩხერ ცეცხლში მოკლე გადარბენებით მოიწევდნენ ფაშისტები, ავტომატს გვიშენდნენ და ეგრევე წვებოდნენ, როგორც კი ჩვენი ტყვიამფრქვევი აკაკანდებოდა.

ლეიტენანტი დავამშვიდე და ვუბრძანე, გადაეცა ყველასათვის, სულ რამდენიმე წუთს გაეძლოთ: მანქანებით მოდის ქვეითი პოლკი, მთელი სიჩქარით მოქრიან ტანკები. გახარებულმა ლეიტენანტმა მებრძოლებს მიაშურა, მეორე მხარეს კი იგივე ამბავი იხარა კრავჩუკმა. მახსოვს, გაუთავებლივ იმეორებდა:

— ეს კომისარია, პოლიტგანყოფილების უფროსი!

ჩვენს არმიაში უკვე კარგა ხანი იყო აღარ არსებობდა კომისრების ინსტიტუტი, კარგა ხანი იყო ჯარებში არ გაეგონათ თვით სიტყვა **კომისარიც**, მაგრამ კრავჩუკს ეგი ამ მომენტისათვის ყველაზე შესაფერისად მოეჩვენა.

ომის მანძილზე ბევრჯერ მინახავს მტერი ასე ახლოს, მაგრამ ეს ღამის ბრძოლა განსაკუთრებით ჩამრჩა მეხსიერებაში. რაკეტების შუქზე ჰიტლერელები, რომლებიც მოფარებულ ადგილებში იმალებოდნენ, გორაკიდან გორაკისაკენ გადარბოდნენ. ისინი სულ უფრო და უფრო გვიახლოვდებოდნენ და მათ უმთავრესად ჩვენი ტყვიამფრქვევი აბრკოლებდა. ერთ-ერთი გადარბენის დროს იგი კვლავ აკაკანდა და უეცრად დადუმდა. ახლა მხოლოდ კანტიკუნტად გაისმოდა მებრძოლთა სროლის ხმა. გერმანელები უკვე აღარ წვებოდნენ — თავს იმხნევებდნენ შეძახილებითა და განუწყვეტელი ცეცხლით, ისინი შემართულნი მორბოდნენ ტრანშეისაკენ. ჩვენი ტყვიამფრქვევი კი მდუმარებდა. რომელიღაც ჯარისკაცმა გვერდზე გადასწია მოკლული მეტყვიამფრქვევე. ძვირფასი იყო ყოველი წამი და ვეცი ტყვიამფრქვევს.

მაშინ ჩემთვის მთელი სამყარო მიწის იმ ვიწრო ზოლში მოექცა, რომელზეც ფაშისტები მორბოდნენ. არ მახსოვს, რამდენ ხანს გაგრძელდა ეს. ერთი აზრი დაეუფლა მთელ ჩემს არსებას: უნდა შევაჩერო! მგონი, არ მესმოდა ბრძოლის გრიალი, არ მესმოდა ბრძანებანი, რომლებიც ჩემ გვერდით გაისმოდა. მხოლოდ რაღაც მომენტში შევნიშნე, რომ ის მტრებიც ეცემიან, რომლებსაც მე არ ვუმიზნებდი. ეს უკვე ჩვენი მაშველი მებრძოლები ისროდნენ, რომლებმაც სულზე მოგვისწრეს. მახსოვს, ერთ-ერთი მათგანის ხელი შეეხო ჩემს ხელს:

— ამხანაგო პოლკოვნიკო, ადგილი დაუთმეთ მეტყვიამფრქვეველს.

მიმოვიხედე: ტრანშეა სავსე იყო ჯარისკაცებით. ისინი ჩვეულად, მარჯვედ, საქმის ცოდნით იკავებდნენ პოზიციებს. და საოცრად მშობლიურნი, საოცრად ახლობელნი მეჩვენნენ ეს უცნობი ადამიანები! რა თქმა უნდა, ჩვენ შევაჩერეთ ჰიტლერელები, მალე კი საბჭოთა ჯარები ზავავით დაატეხნენ თავს, გაათავისუფლეს ქალაქი და განაგრძეს შეტევა. ჯარისკაცულ ძმობაზე, საბრძოლო მეგობრობაზე, რომელიც ჩვენს არმიაში სუფევდა, იმაზე, თუ როგორი პატრიოტები იყვნენ მებრძოლები თავიანთი ნაწილებისა, საგანგებოდ მინდა ვილაპარაკო.

ნებისმიერი შეტაკება, ყოველი ბრძოლა, სადაც უნდა ხდებოდეს, — ეს არის ცეცხლი, სისხლი და სიკვდილი. და მაინც, როცა ფიქრობ სხვადასხვა რაიონის ბრძოლებზე- დნეპროპეტროვსკიდან პრაღამდე, უნებურად წარმოგიდგება თვალწინ სურათები, რომლებიც მკვეთრად განსხვავდება ერთმანეთისაგან. აი ბარვენკოვო-ლოზოვსკაის ოპერაცია — და ხედავ ადამიანებს, რომლებიც თოვლში ეფლობიან, რომლებსაც სუსხიანი ქარი აქცევს. აი ბრძოლები მცირე მიწაზე — აფეთქებებისაგან თუხთუხებს ცემესის უბის წყალი, სადაც აქეთ-იქით ეხეთქებიან ჯარით სავსე პატარა გემები. სოხუმის გზატკეცილი კი ზედ ზღვის პირამდე მტვრის კორიანტელში გახვეულიყო. მტვრით იყო სავსე ჰაერი, მტვერში იდგა სახლები, ქვემეხები, მანქანები, მტვერი მძიმე ფენად იდო ხეებზე, რომელთა ტოტები დაეზნიქა სიმძიმით. მტვერი ჩექმის ყელიდან ტერფამდე ჩადიოდა, ტანსაცმელში ატანდა და სხეულზე გეწებებოდა. ჩვენ მას საჭმელ-სასმელთან ერთად და პირდაპირ ნატურალური სახით ვყლაპავდით.

აი ასეთ მტვრიან, მზით გახურებულ გზაზე, ჭურვების ბათქაბუთქში მანქანით მიგდიოდი ერთ-ერთ დივიზიაში, რომელიც ბრძოლისათვის ემზადებოდა. მანქანა გაიქედა სავსე გზაზე, მე გადმოვედი შემოსავლელის მოსაძებნად და დავინახე, რომ გზის პირას სერჟანტი და ჯარისკაცი ხმამაღლა კამათობდნენ. საინტერესო ამბავი გამოდგა.

ჯარისკაცი თურმე ჰოსპიტლიდან ბრუნდებოდა და მიმართვა ჰქონდა სარეზერვო ნაწილში. გზაში განზრახ ჩამორჩენოდა ჯგუფს და გამოქცეულიყო. მდევრად გამოგზავნილი სერჟანტი დასწეოდა სხვა ნაწილი, სადაც დაჭრამდე მსახურობდა. ასეულის მეთაური გაერკვა კონფლიქტში და თავის ყოფილ მებრძოლს უთხრა: რას იზამ, სერჟანტს უნდა გაჰყვეო. ჰოდა, წამოვიდნენ. მაგრამ გზაში ჯარისკაცი გაბრაზდა: არ წამოვალ, მორჩა და გათავდა, ჩემს ნაწილში დავბრუნდებიო.

— მაგას ბრძანება ჩვენს პოლკში აქვს, — მიპასუხა კითხვაზე სერჟანტმა. — ბრძანება არ შეასრულა, ფიცი გატეხა. წესით გასასამართლებელია, ეგ კიდევ ჯუტობს.

— არა, ამხანაგო მეთაურო, არ გამტეხია, — ხვეწნით მითხრა მებრძოლმა. — მე ხომ ზურგში არ გავქცეულვარ, ჩემს ნაწილში წავედი.

— სად არის შენი ნაწილი?

— შიგ შუა ცეცხლშია, ფრიცების იერიშს ელოდება, ესენი კი, — ზიზღით გადახედა სერჟანტს, — ახლა მოდიან გონს.

აბა ჩაუფიქრდით. კაცს სრულიად კანონიერ საფუძველზე შეუძლია ბრძოლაში არ წავიდეს. ყოველ შემთხვევაში, ვადა აქვს, და ჯერ არავინ იცის, როდის მოუხდება წასვლა. კი კი ვერ ისვენებს, ბრძოლა სწყურია. რა დასკვნები შეგვიძლია გამოვიტანოთ ამ, ერთი შეხედვით, ყერძო ფაქტიდან? ჯარისკაცს სჯერა თავისი მეთაურებისა და პოლიტიკური ხელმძღვანელებისა. სჯერა თავისი ამხანაგებისა, რომლებთანაც ერთად დაზვერვაში თუ იერიშზე მიდის. თორემ, რად უნდოდა თავისი ნაწილი. გარდა ამისა, ეტყობა, თვითონაც ღირსეულად ეჭირა თავი ბრძოლაში. ლაჩარი რომ ყოფილიყო, სხვა ნაწილში წავიდოდა, სადაც მისი სულმოკლეობის მოწმენი არ იქნებოდნენ. ცუდი ჯარისკაცი, რომელიც ამხანაგებს არ უყვართ, თავს არ გაიცხელებს მათთან დაბრუნებისათვის.

მაშ, ეგებ, ეს განსაკუთრებული ასეულია, ადამიანებს რომ იზიდავს? არა. მთელი საბჭოთა კავშირ-გერმანიის ფრონტის სიგრძეზე, სსრ კავშირის შეიარაღებული ძალების ყველა სამედიცინო-სანიტარულ ბატალიონში წამდაუწუმ გაისმოდა: ჩემს ნაწილში მინდა! თავისი ასეული, პოლკი, დივიზია მებრძოლებს განსაკუთრებულად, საუკეთესოდ, ამ სიტყვის პირდაპირი მნიშვნელობით, მშობლიურად მიაჩნდათ. გამოდის რომ, მთელი ჩვენი არმია „განსაკუთრებული“ ნაწილებისაგან ყოფილა შემდგარი.

მაგრამ ნდება სხვა ფაქტი, კიდევ უფრო განსაცვიფრებელი. ისევ შეტევა იყო, ჯარები ეშელონებში სხდებოდნენ, მე კი გადავწყვიტე ჰოსპიტალში შემეარა. პირველ პალატაში ოცდაათიოდე კაცი იყო, უმთავრესად მოსიარულენი. მე გამოვეთხოვე, ვუთხარი, რომ ჩვენ განვაგრძობთ ფაშისტების მუსრვას, მალე გამოჯანსაღდით და დაგვეწიეთ-მეთქი. ყველა ერთად ალაპარაკდა: აუცილებლად დაგეწევითო. მომდევნო პალატაში მძიმედ დაჭრილნი იწვნენ. ექიმმა გამაფრთხილა, მარჯვნივ პირველი რომ წევს, ლეიტენანტი, განწირულიაო. გაზოვან განგრენას ვეღარ შეაჩერებ. მივუახლოვდი. ლამაზი ხუჭუჭი შავი თმა, შავი წარბები, ცისფერი თვალები სიკვდილით შეპყრობილ ალმოდებულ სახეზე... ვკითხე, რამე სათხოვარი ან სურვილი ხომ არა გაქვს-მეთქი.

— მაქვს, ამხანაგო პოლკოვნიკო, მაქვს. დამეხმარეთ, რომ, თუ გადავრჩი, ჩემს ნაწილში დამაბრუნონ.

უცბად ვერ ვუპასუხე. მღელვარება დავიოკე და ვუთხარი, ნუ გეშინია, აუცილებლად დაგეხმარები-მეთქი. ვკითხე, რომელ ნაწილში იბრძოდა, როგორ დაიჭრა. უკვე გამოვეთხოვე, ის იყო უნდა გამოვსულიყავი, რომ მომესმა:

— გამოდის, რომ არ დამეხმარებით, ამხანაგო პოლკოვნიკო?

— რატომ, აუცილებლად...

— თქვენ ხომ ჩემი გვარიც კი არ ჩაგიწერიათ.

და ისევ ვერ გამოვნახე პასუხი. მედიცინის და წამომეშველა.

— აი მე ვიწერ, — უჩვენა მან ქაღალდის ფურცელი, — გვარსაც, წოდებასაც, ნაწილის ნომერსაც. ხედავთ?

მე ხელი გავუწოდე ფურცლის გამოსართმევად და წავიკითხე: „დროა წასვიდეთ“. სწრაფად შევინახე პალნშეტში და ლეიტენანტს გადავხედე. იღიმებოდა. რაღაც მომაწვა ყელში. ომის დროს არაერთგზის გამიგონია ეს სიტყვები: „ჩემს ნაწილში მინდა“. მაგრამ ვერასოდეს ვერ დავივიწყებ ამ ლეიტენანტსა და მის ესოდენ არამბედრულ სიტყვას — „დამეხმარეთ“ და სოხუმის გზატკეცილზე შეხვედრილ ჭირვეულ ჯარისკაცს.

რა გოლიათური სული აქვთ! რა უხილავი, მაგრამ უსაზღვრო სიყვარული აქვთ საშობლოსი, რაოდენ წყურვილი ამორავებთ მისი დაცვისა, და სრულიად არ ფიქრობენ საკუთარ სიცოცხლეზე. მე შემძრა ჯარისკაცის არა თვით თხოვნამ, არამედ იმან, როგორ გამოხატა მან ეს თხოვნა. კი არ ყოყოჩობდა თავისი გმირობით, თითქოს თავს იმართლებდა, თითქოს ისეთ რაღაცას მთხოვდა, რაც მხოლოდ მას, მის პირად ინტერესებს ეხებოდა.

რა უნდა მეპასუხა ჯარისკაცისთვის მტვრიანი გზის პირას? ყოველგვარი წესდებით, სამხედრო დისციპლინის კანონების მიხედვით მას ბრალი მიუძღოდა. ომში არ შეიძლება, რომ ყველა თვითონ ირჩევდეს სამსახურის ადგილს. არ შეუძლია „საკუთარი სურვილით“ გათავისუფლდეს და სხვა ადგილას გადავიდეს. კანონით, მოვალე ვიყავი სამსახურის გასავლელად გამეგზავნა იქ, სადაც მიმართვა ჰქონდა. მაგრამ ვყოყმანობდი.

— აბა, რა გიყოთ? — ვკითხე ჯარისკაცს, რადგან მართლა არ ვიცოდი, რა მექნა.

— გამგზავნეთ ჩემს ნაწილში, ამხანაგო მეთაურო. მე პარტიაში უნდა შევიდე! მაშინ ვერ მოვასწარი გაფორმება, ჰოსპიტალში ამოგყავი თავი, ახლა განცხადებაც შევიტანე და ისევ გამომკრა კვანტი იმ ოხერმა ფრიცმა. ამათთან კი, — ისევ გადახედა სერჟანტს, —არავინ არ მიცნობს.

ამ სიტყვებმა ბოლო მოუღო ჩემს ყოყმანს. ადიუტანტს ვთხოვე, ჩაეწერა მისი გვარი და ორივე ჯარის ნაწილის ნომერი. ჯარისკაცს დავპირდი: ხვალ იქნებამეთქი ბრძანება შენი გადაყვანის შესახებ. ახლა კი გაჰყევი სერჟანტს — ბრძანების დარღვევის უფლება არავის არა აქვს. სწორედ ბრძანებით დაუბრუნდები-მეთქი შენიანებს. ჯარისკაცმა ვერ დაფარა, არც სურდა დაეფარა თავისი სიხარული. წელში გაიმართა, ყოჩაღად მომცა მხედრული სალამი და მკითხა:

— შეიძლება წავიდე?

კვლავ და კვლავ ვრწმუნდები, რაოდენ მართალი იყო ვ. ი. ლენინი, როცა უდიდეს მნიშვნელობას ანიჭებდა მასებთან კავშირს, მუშებთან, გლეხებთან, ჯარისკაცებთან ყოველდღიურ ურთიერთობას. რამდენი სერიოზული, მასშტაბური დასკვნა გამომიტანია გზაში, დასვენების დროს, საბრძოლო პოზიციებზე მებრძოლებთან შეხვედრებისა და საუბრების შედეგად. ასე იყო ჰოსპიტალში იმ შეხვედრისა და სოხუმის გზატკეცილზე ჯარისკაცთან შემთხვევითი საუბრის შემდეგაც. მე, რა თქმა უნდა, დაპირება შევასრულე. მაგრამ, გარდა ამისა, გადაწყდა: ჰოსპიტლიდან გამოწერის შემდეგ შეძლებისდაგვარად ხალხი თავთავიანთ ნაწილებში დაებრუნებინათ.

1944 წლის 11 თებერვალი ჩემთვის მწარე დღე იყო. მოსკოვში ვგზავნიდი მძიმედ დაავადებულ არმიის სარდალს. ექიმებმა მითხრეს: დიდი იმედი არა გვაქვსო. ათი დღის შემდეგ კონსტანტინე ნიკოლოზის ძე ლესელიძე გარდაიცვალა.

ფრონტზე კაცი მალე იცნობა, ხელად გამოჩნდება, ვინ რად ღირს. ლესელიძე ერთ-ერთი უნიჭიერესი მხედართმთავარი იყო, რომელიც საბჭოთა ადამიანის საუკეთესო თვისებებს განასახიერებდა. მკაცრი და დაუნდობელი მტრის მიმართ, კეთილი და გულისხმიერი მეგობრებისადმი, ნამუსის კაცი, სიტყვის კაცი, მახვილი გონების კაცი, ხალისიანი და მამაცი — ასეთი ჩამრჩა მეხსიერებაში ჩემი მებრძოლი მეგობარი და თანამოსაგრე კონსტანტინე ლესელიძე.

მომდევნო ხანაზე ბევრი რამ შემიძლია გიამბოთ, შემიძლია მთელი წიგნი დავწერო, რადგან ათასობით კილომეტრი გზა და ომის მრავალი თვე ჯერ კიდევ წინ იყო. მაგრამ დღეს მინდა ერთხელ კიდევ ავღნიშნო ერთი რამ: მცირე მიწის ხსოვნა, მცირე მიწაზე მიღებული წრთობა და გამოცდილება თან გაგვყვა მე და ჩემს თანამებრძოლებს უკანასკნელ გასროლამდე. მებრძოლთა მგზნებარებას, უსაზღვრო მამაცობას, პატრიოტიზმს დაემატა სიდინჯე, მოწიფულობა, ზუსტი ანგარიში, ომის ცოდნა, და ყოველივე ამან გამარჯვებამდე მიგვიყვანა.

ვათავისუფლებდით რა გზადაგზა სოფლებსა და ქალაქებს, ფიცხელი ბრძოლებით გავიარეთ კიევის, ვინიცის, ხმელნიცკის, ჩერნოვცის, ლვოვისა და უკრაინის სხვა ოლქები და მივადექით კარპატებს. აქ ფაშისტებმა გამოიყენეს ბუნებრივი დაბრკოლებანი და ააგეს თავდაცვის მძლავრი ხაზი „არპადი“. მაგრამ ვეღარავითარი დაბრკოლებანი ვეღარ შეაჩერებდა წითელ არმიას. კავკასიონის მთებში ბრძოლის დროს შეძენილმა გამოცდილებამ გადაგვალახვინა კარპატის ელეტეხილები, შეგვამსხვრევინა მტრის თავდაცვის თითქოსდა მიუვალი კედელი.

ახლა პოლიტმუშაკებმა მარილაც რომ ყაყარეს ღილსა და ღამის ანგარიში. არ ისმენდნენ ბრძოლაში, და ჯარებში არც ერთი წუთითაც არ კეთებოდა პარტიულ-პოლიტიკური მუშაობა. ინსტრუქციებს, ბრძანებებს ადგილობრივ ამხანაგებს, იატაკქვეშეთიდან გამოსულ კომუნისტებს, მოგვეწყო ახალი ცხოვრება. ზედიზედ ხორციელდებოდა დიდი პოლიტიკური ღონისძიებანი: პარტიული კონფერენცია, პროფკავშირული ყრილობა, ახალგაზრდობისა და ქალთა კონფერენციები. თავისუფლების ატმოსფერომ პოლიტიკური აქტივობისათვის დარაზმა იმიერკარპატის უკრაინის მთელი მოსახლეობა. იგი ჩვენ, როგორც განმათავისუფლებელ ძმებს, ისე გვხვდებოდა. ყველგან იქმნებოდა სახალხო კომიტეტები, მზადდებოდა მათი პირველი ყრილობა. შემდეგ, ყრილობაზე, დავინახე, რა უდიდესი ენთუზიაზმით მიიღეს ისტორიული გადაწყვეტილება შშობლიურ უკრაინასთან იმიერკარპატის შემოერთების შესახებ.

ძნელია დაივიწყო, რა ზარ-ზეიმით შეხვდნენ ჩვენს ჯარებს რუმინეთის, უნგრეთის, პოლონეთის, ჩეხოსლოვაკიის ხალხები. ამ ქვეყნების განთავისუფლებაში სხვა შენაერთებთან ერთად სახელოვანი მე-18 საგვესანტო არმიაც მონაწილეობდა. აი, სად ვერ შეაფასებდი გადაბარებებით პოლიტიკურ მუშაობას. ათწლეულების განმავლობაში სწამებდნენ ცილს ჩვენს პარტიას იმპერიალისტები. ათწლეულების განმავლობაში ხალხებს საოცარი მონაჩმახით უპყრიდნენ თავს ჩვენი ცხოვრების, ჩვენი ადამიანების შესახებ. და აი საბჭოთა ადამიანი განმათავისუფლებლად მოევლინა ევროპას. არაფრით არ უნდა შეგვეელახა ეს დიდი ჰუმანური მისია, და ჩვენმა მეომრებმა არც შელახეს იგი. ყველგან ხედავდნენ, რომ ესენი იყვნენ უანგარო, კეთილშობილებით აღსავსე, ჰუმანური და სამართლიანი, ომის ქარცეცხლში გამოვლილი ადამიანები.

უძნელეს — 1941 წელს ჩვენ გვწამდა, რომ გამარჯვება მოვიდოდა. ახლა ჩვენ ვიცოდით: გამარჯვებამდე რამდენიმე დღეღა რჩებოდა. მოვლენათა მთელმა მსვლელობამ მოგვამზადა ამისთვის. და მაინც, როცა ეს გამარჯვება მოვიდა, გაგვაბარუა სიხარულმა. მე მგონი, ჯერჯერობით ვერავინ ვერ გამოხატა სიტყვით ეს სიხარული. და არც მე ძალმიძს გიამბოთ ყოველივე, რითაც აღივსო ჩვენი გული 1945 წლის 9 მაისს. გეტყვით მხოლოდ: ეს დღე უბედნიერესი დღე გახდა ჩემს ცხოვრებაში.

ესეც კია, ჩვენი მე-18 საგვესანტო არმიისათვის ომის უკანასკნელი დღე რამდენადმე გვიან დადგა — 12 მაისს. უკვე ხელმოწერილი იყო აქტი ფაშისტური გერმანიის უსიტყვო კაპიტულაციის შესახებ, ჩვენ კი ჩეხოსლოვაკიის ტერიტორიაზე განვაგრძობდით გაკერპებული მტრის ნარჩენების განადგურებას.

დაუვიწყარია ჩემთვის ზეიმის დიდებული აქტიც — წითელ მოედანზე გამარჯვების აღსანიშნავად გაძლრთული პარადი. სიხარულითა და სიამაყით წავიკითხე ბრძანება იმის შესახებ, რომ მე-4 უკრაინის ფრონტის გაერთიანებული პოლკის კომისრად ინიშნება ფრონტის პოლიტსამხრთველოს უფროსი გენერალი ბრეჟნევი. ძვირფას რელიკვიად ვინახავ დღემდე ხმალს, რომლითაც პარადზე ჩავიარე სარდლობასთან ერთად, წინ რომ მიუძღოდა ჩვენს გაერთიანებულ პოლკს.

ასე ახდა ჩემი ოცნება — მოვსწრებოდი გამარჯვებას. ამას ოცნებობდა მილიონობით საბჭოთა ჯარისკაცი, რომლებიც არა მარტო სამკვდრო-სასიცოცხლოდ იბრძოდნენ მშობლიური მიწა-წყლის დასაცავად, არამედ ღირსეულად ატარეს გამარჯვების დროშა ომის ძნელ გზებზე და ბერლინში რაიხსტაგის გუმბათზე ააფრიალეს.

* * *

ჩვენი გამარჯვება კაცობრიობის ისტორიის მაღალი მწვერვალია. მან გვიჩვენა ჩვენი სოციალისტური სამშობლოს სიდიადე. გვიჩვენა კომუნისტური იდეების ძლევამოსილება, თავდადებისა და გმირობის გასაოცარი ნიშუშები — ყოველივე ეს უეჭველად ასეა. მაგრამ დაე იყოს მშვიდობა, რადგან იგი ძალზე სჭირდებათ საბჭოთა ადამიანებს, და საერთოდ ქვეყნად ყველა პატიოსან ადამიანს.

უკანასკნელ დღემდე ვმარხავდით ერთგულ ამხანაგებს, მთელ გზაზე ვხედავდით ფაშისტური მხეცობის კვალს, ვხვდებოდით თვალცრემლიან დედებს, უნუგეშო ქვრივებს, მშიერ-მწყურვალ ობლებს. და დღეს რომ მკითხოს ვინმემ, რა მთავარი დასკვნა გამოვიტანე მე, რომელმაც ომი პირველი დღიდან უკანასკნელ დღემდე გამოვიარე, ვუპასუხებდი: იგი აღარ უნდა განმეორდეს, ომი არასოდეს აღარ უნდა მოხდეს.

ბედნიერია პოლიტიკოსი, ბედნიერია სახელმწიფო მოღვაწე, როცა შეუძლია მუდამ ის ილაპარაკოს, რასაც ნამდვილად ფიქრობს, აკეთოს ის, რაც მას ნამდვილად საჭიროდ მიაჩნია, იღვწოდეს იმისათვის, რაც ნამდვილად სწამს. როცა მშვიდობის პროგრამა წამოვაყენეთ, როცა ბევრ საერთაშორისო შეხვედრაზე ომის საფრთხის თავიდან აცილების ინიციატივები გამოვიჩინეთ, მე იმას ვაკეთებდი, იმას ვესწრაფვოდი, იმას ვამბობდი, რაც ღრმად და ბოლომდე მწამს, როგორც კომუნისტს.

და, ალბათ, სწორედ ეს არის მთავარი დასკვნა, დიდი ომის გამოცდილებიდან რომ გამოვიტანე.

ვიზიტი დამთავრდა

ბერლინი, 3 თებერვალი. (საკ-დესი). დღეს აქედან გაემგზავრა მოსკოვის დელეგაცია სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს წევრის, სკკპ მოსკოვის საქალაქო კომიტეტის პირველი მდივნის ვ. ვ. გრიშინის მეთაურობით, რომელიც მონაწილეობდა ბერლინში მოსკოვის დღეებში. დელეგაციის შემადგენლობაში არიან მოსკოვის საბჭოს აღმასკომის თავმჯდომარე ვ. თ. პრომისლოვი, ი. ა. ლიხაჩოვის სახელობის ავტომქარხნის მუშა, სოციალისტური შრომის გმირი ი. ტ. ბარულინა, სკკპ მოსკოვის საქალაქო კომიტეტის განყოფილების გამგე ლ. მ. პერფილოვი.

აეროდრომზე დელეგაცია გააცილეს გერმანიის ერთიანი სოციალისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს წევრმა, გერმანიის ერთიანი სოციალისტური პარტიის ბერლინის საოლქო კომიტეტის პირველმა მდივანმა ა. ნაუმანმა, გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის დედაქალაქის შრომელთა წარმომადგენლებმა. გამცილებელთა შორის იყვნენ აგრეთვე სსრ კავშირის ელჩი გერმანიის დემოკრატიულ რესპუბლიკაში პ. ა. აბრასიმოვი, გერმანიაში საბჭოთა ჯარების ჯგუფის სარდალი, არმიის გენერალი ე. თ. ივანოვსკი.

მსოფლიოს ამბები

კვლავ მანევრები

კაირო. (საკდესი). ორი დღის წინათ კაიროში ეგვიპტისა და ისრაელის სამხედრო მინისტრებს შორის განახლებული მოლაპარაკება შეწყდა „ამერიკის შეერთებული შტატების პრეზიდენტთან პრეზიდენტ სადათის შეხვედრის შედეგების მოლოდინში“. 2 თებერვალს სადათი ჩაფრინდა ამერიკის შეერთებულ შტატებში, სადაც იგი მიიწვია ჯ. კარტერმა „ეგვიპტე-ისრაელის მოლაპარაკების დაჩქარების“ საკითხის განსახილველად.

ნიუ-იორკი. (საკდესი). ვაშინგტონში სადათის გამგზავრების წინა დღეს ისრაელის პრემიერ-მინისტრმა ბეგინმა განაცხადა, რომ ლაპარაკი ზედმეტია ისრაელის ჯარების უკან დახევის შესახებ საერთაშორისო საზღვრებთან, 1967 წლის ომამდე არსებობდა.

ისრაელის საგარეო საქმეთა მინისტრმა დაიანმა დაადასტურა კნესეტში (პარლამენტში), რომ ტელ-ავივი ყველაფერ განსაორიცელებს ოკუპირებული არაბული ტერიტორიების ათვისების პოლიტიკას, გააფართოებს ამ ტერიტორიებზე თავის სამხედრო დასახლებათა ქსელს.

პროვოკაციები გრძელდება

ლუანდა, 3 თებერვალი. (საკდესი). სამხრეთ აფრიკის რესპუბლიკის რასისტულმა ჯარებმა, რომლებსაც ოკუპირებული აქვთ ნამიბია, ცეცხლი დაუშინეს ანგოლის სახალხო რესპუბლიკის ტერიტორიას. როგორც ნათქვამია ანგოლის სახალხო რესპუბლიკის თავდაცვის სამინისტროს კომუნიკეში, ბარბაროსული ცეცხლი თავს დაატეხეს მოსამედიშის პროვინციის და განსაკუთრებით ქალაქ ვილა-და-სანტაკლარას. კომუნიკე უყრადღებას უთმობს აგრეთვე სამხრეთ აფრიკის ჯარების დიდ თავმოყრას რაიონებში, რომლებიც ანგოლის სახალხო რესპუბლიკის სამხრეთ საზღვარს ეკვრიან.

მოკლედ

რეორგანიზაციის საბაბით

● **ლონდონი.** ავტომობილსაშენებელი კორპორაციის „ბრიტიშ ლეილანდის“ 12 ათასზე მეტ მუშას დაითხოვენენ მომდინარე წლის ბოლომდე. ეს გამოაცხადა ფირმის ადმინისტრაციამ, მან გადაწყვეტილება იმით დაასაბუთა, რომ საჭიროა საწარმოს რეორგანიზაცია კრიზისის პირობებში.

ღია წერილი კანცლერს

● **ბონი.** გერმანელთა მშვიდობის საბჭოს დირექტორატის წევრმა ლორენც კნორმა ფედერალურ კანცლერს ჰ. შმიდტს გაუგზავნა ღია წერილი, რომელშიც მის ყურადღებას მიაპყრობს მუდმივ საშიშროებას, რასაც ქმნიან ამერიკის მომწამვლელ ნივთიერებათა საწყობები გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის ტერიტორიაზე.

„ლადა“ სინგაპურში

● **სინგაპური.** სინგაპურის ნავსადგურში მიღებულია პირველი ორმოცდაათი საბჭოთა მსუბუქი ავტომობილი „ლადა“. უახლოეს დღეებში ისინი გამოჩნდებიან სინგაპურის გზებზე. კიდევ ასორმოცდაათ ავტომანქანა „ლადას“ ჩამოიტანენ აქ მომდინარე წლის პირველ ნახევარში.

ფიგურული ციგურაობა

ოქროც და ვერცხლიც

სტრასბურგში, ევროპის ჩემპიონატზე ფიგურულ ციგურაობაში გთამაშდა მედლების კიდევ ერთი კომპლექტი. მოეცავდეთა წყვილებში პირველობა არავის დაუთმეს ირინე მოისეევამ და ანდრეი მინენკოვმა. ვერცხლის მედლების მფლობელებიც მოსკოველები ირინან — ნატალია ლინჩიჩუკი და გენადი კარპონოსოვი. მესამე ადგილზე გავიდნენ უნგრელები — კრისტინა რეგოცი და ანდრეშ სალიი.

მხოლოდ თბილისელები

ქუთაისში გამართულ საქართველოს ბადმინტონისტთა პირად-გუნდურ ჩემპიონატში გიმარჯვა თბილისის პირველმა გუნდმა. მომდევნო ადგილებზე გავიდნენ აფხაზეთისა და აჭარის კოლექტივები. პირადი პირველობა სუფთაადე თანრიგში თბილისელებს დარჩათ: ქალები — თ. ბადაშვილი, ვაქები — ლ. მურადიანი, ქალთა წყვილები — თ. ბადაშვილი და ვ. ქსოვრელი, ვაკთა წყვილები — ი. ჭარბაძე და ლ. მურადიანი, შერეული წყვილები — თ. ბადაშვილი და ლ. მურადიანი.

კალათბურთი

ქნიელი გამარჯვება

გუშინ თბილისის სპორტის სასახლეში გაიმართა უმაღლესი ლიგის კალათბურთელ ვაუთა საკავშირო ჩემპიონატის მირიგი მატჩი ადგილობრივ „დინამოსა“ და კაუნასის „უალგირისს“ შორის. ეს მეტად დაძაბული და დრამატული სიტუაციებით სავსე მატჩი მოიგეს თბილისელებმა, ანგარიშით 117:116 (ძირითადი დრო — 94:94, პირველი ტაიმი 44:46, პირველი დამატებითი 5 წუთი — 100:100, მეორე დამატებითი 5 წუთი — 110:110, მესამე დამატებითი 5 წუთი 117:116).

გთავაზობთ მოსკოვში მოწყობილი მატჩის შედეგსაც: „დინამო“ (მოსკოვი) — „სტროიტელი“ (კიევი) — 96:92 (45:44).

საბჭოთა სპორტსმენები პირველ ადგილზე

სიცილიის ქალაქ კატანიაში გაიმართა მძლეოსნური კროსი 13 კმ დისტანციაზე. აქ, შესაბამისად, I-II ადგილები დაიკავეს საბჭოთა სპორტსმენებმა: ვილნიუსელმა ალექსანდრე ანტიპოვმა (32 წუთი და 49,7 წამი) და ნელა ბანსკელმა ლეონიდ მოსეევმა (33 წუთი და 32,2 წამი).

რედაქტორი
დ. მჰედლიშვილი.

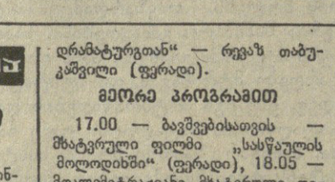

5 თებერვალი

პირველი პროგრამით

09.00 — „ვრემია“ — საინფორმაციო პროგრამა (მოსკოვიდან), 09.30 — კინონარკვევი, 09.40 — „ეკროდენას ეკრანი“ (ქართულ ენაზე), 10.00 — „წიგნის მოყვარულთა კლუბი“, 10.30 — „მაღვიძარა“ (მოსკოვიდან), 11.00 — — შეეცადწყალოთ რუსული ენა, 11.45 — მულტიპლიკაციური ფილმი „მეგობრები“ (ფერადი), 12.00 — ევროპის პირველობა ციგურებით ფიგურულ სრიალში (სტრასბურგიდან), 13.00 — „საქართველოს ნაკრძალები“ — ვაშლოვანი (განმეორებით. ფერადი), 13.30 — „კინოფიშა“, 14.00— „საჭადრაკო სკოლა“, 14.20 — ტელეკურსელთათვის — ქართული ენა, 14.50 — „მსოფლიოს ჭალაჭი-მუზეუმები“ — „ბუხარა“, 15.20 — მოსწავლეთათვის „მხიარული შეჯიბრება“ (ფერადი), 15.55 — „საერთაშორისო პანორამა“ (მოსკოვიდან), 16.30 — კინოს მოყვარულთათვის, 17.20 — „ჩვენი სოფელი“ — სატელევიზიო პროგრამა, 18.00 — ევროპის უძლიერეს ფიგურისტთა საჩვენებელი გამოსვლები (სტრასბურგიდან). შესვენების დროს — „მოამბე“, 20.30 — ფილმები ნარული ნაპლინის მონაწილეობით (